

יד אפרים

רכג

פרי מגדים

משבצות זהב

אשל אברהם

ורשע סוף פה ציון הטיז
סיק כי שבכאן הוא טעות
סופר, וצריך לציין בסעף
סיו על חיבת במקום וכו' :

(יט) בכ"י שני. עין ט"ו. גמרא מ"ם ב'. ויש להקשות לאיזה צורך
כתב המחבר בכלי שני, אפילו מים שרי בלא כלי, רק סיפא כו'.
וי"ל דלא חימא מים אין נראה כמבשל, מה שאין כן עם כלי לחירוף
ראשון בתוספות שבת ל"ט א' ד"ה כל, עין מ"א אות ט"ו, אפילו
הכי שרי דאין נראה כמבשל עם הכלי כהאי גונא בכלי שני. או
יאמר דאמבטי כלי שני דלטור [עמוד היבן] מבשל, אבל עם פך שמן
שרי, שהכלי מפסיק לא יבא ליד בישול כהאי גוונא. ואמבטי דרבי,
חמי טבריא כלי ראשון. והוה. אבל מ"מ ז"ל [שבת] פרק כ"ב [הלכה ה']
שם מבואר דאמבטי כלי שני כהאי גונא לא יתן פך שמן לתוכו,
ומשמע משנה דרבי כהאי גונא הוה, והמחבר מפרש בר"מ אמבטי
כלי ראשון, ע"ש והבן. ושמן לא נובאר אי הפשירו והו כישולו
או לאו. ושמן הפשירו לא זהו כישולו, וכדבעינן למימר לקמן [אות ב']
א"ייה:

ל"ו פרוביבם. עין מ"א. עין מגיד משנה פרק י"ב מהלכות שנת הלכה
א' ו'. ונמוספות שנת מ"א ב' ד"ה מיחם, פלפלו לרבי יהודה שאין ממסין
אז מן הסורה אסור או מדרבנן, וממרווח דברי המגיד משנה שם משמע
לרבי יהודה מן הסורה "סייב" גאון ממסין. ויש סקרון מיהב מ"א [מהדורם
אמר מ"ג], שהרי "אש" רואה לעשות ממנו כלי. והגן רואה לעשות ממנו
שמה שכתב המגיד משנה בהלכה א' דצירוף מיחם לא הוה פסיק רישיה,
עם מה שכתב בהלכה ב' דאין רואה לעשות ממנו כלי, הם ב' מירוצים
נפרדים. אבל הלחם משנה שם פירש דנמיחם שהוא כלי אז הוה פסיק
רישיה אסור, וסייב למאן דאמר צירוף דבר טורה, ועל כל פנים מדרבנן
אסור, מה שאין כן גמלת ממסות ועששים סמיכה ברא, אז חף אז הוה
פסיק רישיה, כל שאין ממסין שרי חף לרבי יהודה, דדומה לקטימת קיסם,
כיון שאין רואה לעשות ממנו כלי לא הוה כלי כלל, ע"ש. וכן מוכח דברי
המגיד משנה שאין רואה לעשות ממנו כלי, היינו גמלת סמיכה, ואמנם רואה
אז שגפון הוה, כי [נתן] [צ"ל] על מלג "מרוזים", ש"ל הממסר השמט
מרוזים כהונק המיחם, מעטים נמי כל שאין היורה חס ביזמר לא יבא לבישול כמעט מים, הם המרוזים לפעמים אסור בממלת, דהוה פסיק רישיה דצירוף.
והטור י"ל דסובר צירוף דרבנן, ופסיק רישיה דרבנן שרי, עין סימן ש"ד במ"א [פ"ק] ה' כמרווחם הדשן [סימן טז], והמסגר. סובר כר"מ פרק י"ב
הלכה ב' צירוף דבר טורה, השמט מרוזים. ולהר"ן בגמלת הוה פסיק רישיה, וצ"ל לומר כלחם משנה שם דומה לקטימת קיסם, או סובר צירוף דרבנן
וכהוא לא גזר. והמ"א לעיל בסנין ש"ד [שם] כמד דרבנן נמי פסיק רישיה אסור, ומשום הכי סידר כאן דכרי, והראה לסימן ש"ד סעף כ"ו גמלת,
כאמור, והבן * : ל"ו הנאכלין. עין מ"א. דהרי"ז אלטורא מהדר, דהוא הדק כפירות קרוז ליד סולדת בו אסור, וסייב ג"כ משום מבשל. ועין ר"מ
פרק ט' מהלכות שנת הלכה ג', ועין מה שכתבנו לעיל [משנתם זכ אה ו], וכן כמד עולת שנת [פ"ק מ]. ואלוהיית היא שטוה, י"ל חף במקום שישך
גמלת, גאון יד סולדת בו אסור, דהוה מבשל, שריפה גוף קשה, עין סוף סעף ג' אות י"ד, ע"ש. [ועופות] [ועופות] ויש בו יבש מנושל, או לא
רומה, אפילו הכי אם יומך [ועופות] [ועופות] יהיה סייד משום מבשל, וי"ל דאין ממסין ולא הוה פסיק רישיה, וגם מסתמא יקם מקודם, עין חופס
שנת [פ"ק מ]. עין א"ל ל"ח מה: ל"ח בותר. עין מ"א. ה"ל"ש כ"ה דף מ"ס ב' גבי מבוא קיפון של מים ב', זה ששמיטתו הממסר כאן, אע"פ
דכבר כמד בסעף ד' יבש אין בישול אחר בישול, ע"ש כמאמר: ל"ח אפילו. עין מ"א. המגיד משנה [שם] פרק כ"ב הלכה ד' רמב"ם [שם הלכה ט']
ורש"י [שנת מ, נ ד"ה ומ"מ], ע"ש. ומה שכתב הר"ב להמיר בלא נעטן לגמרי חף שאין יד סולדת בו, לאו למימרא דכהאי גוונא חף להמסמין
שרי, דהו אש, כמעטף מ', אלא דנהגו להקל [ולא מדינה] [שם] כרש"י. ומכל מקום אם נעטן עד שאין רחוי לאכול אסור, דנראה כמיקון קנה, עין
סימן רנ"ג [שם הלכה אות ג', ו"ע]:

מחצית השקל

(ס"ק ז') פרוביבם. ו"ל אמרין דמצרף כו ו"ל פסיק רישיה. וי"ל הרב ב"י
[עמוד ח' דבר ראשון] בשם הר"ן [שם יט, ב ד"ה גמ' (השני)], הכא לאו פסיק
רישיה הוה, לפי שכמצטרפים הכלי מחממים אותו תחלה ביותר, הכא
אפשר שלא הגיע לצירוף מפני שהמים שבתוכו מתעים אותו מלהתחמם
כל כך, עכ"ל: וכתב הפניר משנה כו. מדלא כתב מ"א והמגיד משנה
כתב, משמע דלא קאי אדלעיל ליתן טעם למה אינו אסור כאן משום פסיק
רישיה, אלא הוא ענין דין בפני עצמו. והר"ן עם מ"א, דבפרק כ"ב [הלכה ה']
כתב הרמב"ם דין מיחם דהכא, וכתב המגיד משנה ואין כאן משום צירוף
כמו שהוכרחי פרק י"ב, עכ"ל. ובפרק י"ב דין א' הביא המגיד משנה דין
מיחם, וכתב דאין אסור משום פסיק רישיה שאפשר שלא הגיע לצירוף
ואינו בהכרח גמור שצורף, עכ"ל. והיינו כדברי הר"ן דלעיל. ובדין ב' כתב
הרמב"ם, המכבה גחלת של מתכת אם אינו מכרין לצרף פטור. וכתב המגיד
משנה ח"ל, הטעם נראה שכל שאינו מתכוין אינו ראוי לומר פסיק רישיה
כו, דומה לקטימת קיסם [וי"ל, שכתב רמב"ם פרק י"א דין ו' הנוטל פסיק
כו וקוטמו לחצור בו שינוי כו חייב, עכ"ל, משום שעשה כלי, משמע
שאם לא היה כותבו לחצור שינוי אינו חייב] כו, ואפילו לרבי יהודה דמחייב
דבר שאינו מתכוין, עכ"ל, וכמו שהעתיק מ"א כל לשונו. והקשה לחם
משנה בפרק י"ב למה ליה ליתן טעם בדין א' גבי מיחם שאינו פסיק רישיה
שאפשר שלא הגיע לצירוף, ולא סגי ליה בטעם שנתן בדין ב' גבי גחלת
של מתכת שכל שאינו מתכוין כו, ועוד, דלפי דבריו דכהאי גוונא שכתב
בדין גחלת כיון שאינו מכרין לעשות כלי אפילו לרבי יהודה שרי, א"כ
מ"א פרק הש"ס שכתב דין מ"א ע"כ על האי דינא דמיחם הלא מצרף,
ומשני הא מני רבי שמעון דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין מותר [הלא
לפי דברי המגיד משנה כהאי גונא אפילו לרבי יהודה שרי. ועוד הוסיף
להקשות קושיות אחרות. ולכן אסיק, ורקא גחלת של מתכת דמדצ עצמו
אינו כלי, הלא הוא רק חתיכות ברזל בעלמא, אלא כשמכרין לצרפו
הצירוף היא מלאכת האומנין לוטשי ברזל כו לחצוק, ועל ידי מחשבתו
וכותבו עושה כלי חייב משום מצרף, אבל כשאינו מתכוין לצרפו אינו
כלי כלל הוה הוא חתיכת ברזל בעלמא, ואין בו משום צורף כלי דהו
אינו כלי, ושרי אפילו לרבי יהודה. וכן קטימת קיסם, אם אינו מכרין לחצור

יבוישי שרד

(ט) מ"א פסיק ו"ל פסיק רישיה. דלפני ש"ל יגיע לציורף. והכי המגיד
משנה שהעתיק מ"א דלפילו לרבי יהודה שרי, סופר להש"ס [מ], כן הובא בט"ו
סי"ק י"ד דלפילו לרבי יהודה. מיחם המגיד משנה לא על דין המיחם כמד כן, אלא
על גמלת של ממכת, והחילוק בין גמלת למיחם עין ממד משנה [פ"ק מ]. והמגיד

אוצר מפרשים

לא נשם ס"ק ז' וכתב הפניר משנה. עין בלחם משנה שם שהארץ בזה, אבל
לרבי המגיד שכתב כן גם גבי מיחם, ושאר קושיית הלחם משנה למה הצרכו
בגמרא לאוקמי כרבי שמעון, הלא גם לרבי יהודה מותר. ועוד קשה, דהא
בהריא אמרין שם באוקימא דאבי דרבי יהודה אפילו מים [מתעין]
[מרוכין] אסור מפני שמצורף, עין בפרק כ"ה [שבת] דף מ"א ע"ב, וצ"ע. וצ"ע

לומר דגם המגיד לא הביא רבי המגיד משנה לענין מיחם, רק לשאר דברים,
ובמיחם צריך לומר שאינו מצרף בו בודאי, וכמו שכתב המגיד משנה בעצמו
שם:
כב (שם) ואפילו לרבי יהודה דמחייב. ג"כ, וביזמא דף ל"ד [ע"ג] משמע דחייב
לרבי יהודה, ע"ש, וצ"ע:
(נתיב היים)

6

(ז) תרומת הדין (ט) ק"י לעיל סעיף ב' (י) סעיף טו

התבטל שהיה נזון, והמירו הנשר שהיה ראוי לאכול נזון: מ' לכן כ"י. פירות, כיון דאסור אמירה לעכו"ם להסם, אם כן אסור לומר לעכו"ם להעמיד תבטיל שנתקרב על המטר שהוסק, ולכן נוהגין שהעכו"ם טומנין התבטיל שנתקרב לגמרי על המטר קודם שהוסק;

בא על ידי ישראל אסור. דהו ליה כחמד טמן הקדירה ואחד נתן האור, דהרשעון פטור אבל אסור. מה שאין כן בנאמרה לעכו"ם דשרי, דהא עיקר כוונתה לחמם הבית, דשרי, כמו שכתבנו סוף סימן רע"ו. ואף על גב דהו פסיק רשייה לגבי התבטיל, מכל מקום בנאמרה לעכו"ם לא קפדינן כולי האי, ועיין סוף סעיף א' [סי' יח] ובסימן ש"ד סוף סעיף א' [סי' יח] מה שכתבתי. ומה נראה לי היטב שאם נתן העכו"ם מים למוך הקדירה הקבוע בתור ונתממנו, שמומר הישראל

הנהגות והערות

- [17] בתרומת הדין טע' לריב בשם, לכן נקט לזון "שבת" :
- [18] תוקן נמחזקת למענה פק"ז פ"ט הטעם נמחזקת הדין, וכן לט"י שרד ותקול מ"ט ותולת הפיקוח נמחזקת פ"ט פק"ט :
- [19] נטף פ"ט מרחם הדין ט"ט. ועיין הנהגות מרדכי לפרק הור"ג, המגן פשוט מהר"ם :
- [20] בורחא לנפון דנמחזקת דהיה נשאלת מ"ג הטעם "גם התבטיל" :
- [21] בורחא לנפון דנמחזקת דהיה נשאלת מ"ג הטעם "וכל שכן שאין פ"ד" :
- [22] תוקן פ"ט ג' מה' ז' ש"י ח"ט' שנת סוף פ"ד :
- [23] כ"ה בנתיבות וכו'. ונלחם הדין שנתקן נתיבן פיקוח זכ"ר. ונלחם הסנה דמי מכלל "ממלי רשעון" :

(יח) ובבערת אחר כך התגור. נמרום הדשן סימן ס"ו כמב, אפילו נתקרב לגמרי י"י להמיר, דהשפחה ממכונת לממס בית החורף, דשרי זה רבנן משום דהכל מוליס אלל הזינה, וזה נמי דהחמין נרמסין על ידי כן מאלהם צוהאי ועל דעת כן היא מושיבנו על המטר, מכל מקום

בשעה שהיא מושיבנו על המטר אין שום אש בנמור, והנערה לאמר כן עיקר הכוונה היא לכיב החורף. ואף כי פסיק רשייה הוא לענין הסמין, מכל מקום יש למלך בשבוע דרבנן בין עמסין גמור ללא ממסין דפסיק רש"א, והכי אשכחן [במשווא (מהר"א"מ) [מהר"מ ממוטבור, דשות פ"ט פ"ט סימן ט' במרדכי] [בשם פרק הורק [רמ' ש"ט] אהיה דבית הכסא שעל גבי חפירה שפ"ד [העיר] י"י, עכ"ל ומדברי רמ"א כאן משמע

שלא המיר אלא בלא נטען לגמרי אלא כי זו קמם סמימות, או שרי. אבל בנאמרה אין מילת, דאם היה אסור כאן נמקרב לגמרי, היה לו לאסור אפילו בקמם, דאפילו ברוחם אסור להמיר בשבוע למטר שאינו גרוף וקטום, וזה פשוט לעיל [פ"ד ג']. ובסיק היטב זה לא עמדתי על דעת בעל מרום הדשן, דנראה לדעתו זה למה שכתב הטור יורה דעה סימן ק"ג [עמוד יג] לפיכך אם ידע העכו"ם שהיה נשר בתור, אפילו סממו ליבש בו כלי אסור, מיישין שמה כיון גם לביטול נשר, עכ"ל אם כן דאפילו לענין אסור צוהאי עכו"ם שאין לו עיקר מן המורה הממיר למוש שמה נמסין לביטול הנשר, ועל כל פנים ביטול הנשר הוא טפל לביטול הכלי, ואפילו הכי אסור, אם כן כאן שהעכו"ם ממסין בביטול לביטול התבטיל, ועל דעת כן מושיבו שם, ומטעם זה אסור לישראל להושיבו שם, ולמה נמיר אחר כך בהנערה המטר כיון שעיקר כוונה שלה להסם הבית החורף, [והלא בוונתה גם על התבטיל. ואפילו היה ספק היה לאסור שמה כיוונה גם על התבטיל, כמו הסם, [ו] וכל שכן שיש כאן ודאי. ומה שהביא

ועיין מה שכתבתי סעיף ג' [סי' יח] דיש להם על מה שכתבתי. ונקוט האי כללל בידך, דכל הנך שריותה המחכרים נתימן זה, אינו אלא בתבטיל סם, אבל בתבטיל קר או אחר דברים קרים עיין סימן ש"ח [פ"ד ד' וטו] אלו אסור משום ביטול דאורייתא, ע"ש:

שערי תשובה

רנב (כד) בכי האי גוונא. עיין באר היטב. ועיין שרית בית אפרים [אריז] סימן כ"א דקא"י מברשלת צונת שהעמידה המשרתת ישראל בשבת על תור בית החורף קודם שהוסק, מותר לשנותה, רק שיהיה על להבא שלא יעשו כן. ועיין שם דאין ראה מן דאחד נתון הקדירה [במה ל' א.]. והתם הישראל שהוא בר חיובא נתון את האור, הלכך יש כאן פטור אבל אסור, מה שאין כן היכא שהעכו"ם הוא הנותן האור. וקצת יל' דרוב אם נכרי המסיק הוא בעצמו ממציא קודם הסיק, שאז רצתו בהוסקה זו על חיטום התבטיל, אלא שיש לומר שאין כוונתו רק לחמם, אבל לא שיביע לשיעור ביטול, ע"ש:

באר היטב

(כג) ובבערת. פירות, כיון דאסור אמירה לנכרי להסם, אם כן אסור לומר לעכו"ם להעמיד התבטיל שנתקרב על המטר שהוסק, ולכן טענין שהעכו"ם טומנין התבטיל שנתקרב לגמרי על המטר קודם שהוסק, מ"ט [סי' טו]. ועיין [סי' יח] שולח על היטב זה, וכמב' שאין לעבול נפש לנפון על היטב זה, ע"ש בלחורף: (כד) בכי האי גוונא. דהוה ליה כחמד טמן הקדירה ואחד נתן האור, דהרשעון פטור אבל אסור, מה שאין כן בנאמרה לעכו"ם דשרי, דהא עיקר כוונתה לחמם הבית, דשרי כמו שכתבנו סוף סימן רע"ו. ומה נראה לי היטב שאם נתן העכו"ם מים למוך הקדירה הקבוע בתור ונתממנו, שמומר הישראל ליהטם מהם להדיח מהם כליים, ואפשר דאפילו נתן העכו"ם המים מיהו כשהכלים מלוכלכים בזמן, נראה לי דאסור לנפון חמשים עליהם. ובשם מה"ר פרך מלאכי כמב' שמומר, כיון שאינו מתיבן אלא לנשמתן, ולי נראה שיש הכלי מן המים ולא יערה עליהם, מ"ט [סי' טו]: (כה) דהעמיד. אפילו ישראל, [מ"ט סי' טו]: (כו) תגור. אבל עליו אסור אפילו קודם הסיק, כיון שאינו גרוף וקטום, [מ"ט סי' טו]. ובמטעם שלט שרי ליתן אפילו האש במוך המטר, כיון שיש מעינה המפסיק בין האש. וכן כמב' מהר"ל, אם הונח עץ או דף על מטר עומד להיטב עליה קדירה אפילו הוסק כבר, [מ"ט סי' טו]. והעולם נהגין היתר בזה. ונקוט האי כללל בידך, דכל הנך שריותה המחכרים נתימן זה אינו אלא בתבטיל סם, אבל בתבטיל קר או אחר דברים קרים עיין סימן ש"ח [פ"ד ד' וטו] אלו אסור משום ביטול דאורייתא, ע"ש:

ע"ש: (כז) בכי האי גוונא. עיין באר היטב. ועיין שרית בית אפרים [אריז] סימן כ"א דקא"י מברשלת צונת שהעמידה המשרתת ישראל בשבת על תור בית החורף קודם שהוסק, מותר לשנותה, רק שיהיה על להבא שלא יעשו כן. ועיין שם דאין ראה מן דאחד נתון הקדירה [במה ל' א.]. והתם הישראל שהוא בר חיובא נתון את האור, הלכך יש כאן פטור אבל אסור, מה שאין כן היכא שהעכו"ם הוא הנותן האור. וקצת יל' דרוב אם נכרי המסיק הוא בעצמו ממציא קודם הסיק, שאז רצתו בהוסקה זו על חיטום התבטיל, אלא שיש לומר שאין כוונתו רק לחמם, אבל לא שיביע לשיעור ביטול, ע"ש:

הנהגות רעב"א

(ז) שם פ"ט ט"ז כמב' שכתבנו סימן ש"ב פ"ד י"ד. היטב מדין טלל. וקשה לי, אמאי אינו אסור מדין מנבל, דאף דשומן קרות אינו כמו יבש אף דעיסת אור ק, עיין מג"א סימן ש"ח פ"ט מ', היטב הסם כשמתו. אלא האש הוא קרות ואסור כן כשמתו אינו עושה שום דבר. אבל האש כיון כשמתו מעט וחסין על שומן נעשה וימות, והשומן אסור כן ע"ד ורמ"א הוא מנבל להלם, ואם כן אף באיט מתיבן אלא לנשמתן ליתק, דהיי מנבל ופ"ד י"י, ואולי י' לומר דע"ד חולת השפיסה שנה על הזמן נעשה הזמן חוסם דכלי שרי, וממסין על הדין נגלל נטען לגמרי אין ביטול אחר ביטול, כמו שכתב המג"א כאן סי' ל"ב. אף

ביאור הגר"א [טו] ובבערת אחר כך התגור, דאין מחכין בשביל הקדירה. ואף על גב דפסיק רשייה הוא, מכל מקום אינו אסור אלא מדרבנן, כמו שכתבו תוספות בכריתות (כ"ב) [כ' ב'] [נ"ה מברא] וביבוא ליד ב' [נ"ה ג' מילין], הווי שבות רשבות. ואף על גב דאין רבדובנן אסור פסיק רשייה, כמו שכתבו בבבבא ל"ו [נ"א] ותסברא כ"י, ואף על גב דאין במיט ניצוד, ובשבת ק"כ ב' בהא אפילו רבי שמעון מודה כ"י, וכן אמירה אסור אף באיסור דרבנן כנוכר לעיל [סי' טו]: ואפילו עשאו מעצמו, כנוכר לעיל [סי' טו] מהא דביצה, וכן מבכר שבא לכבות, שם [שבת] קכ"א א', וכוונה גבי נכרי כ"י. מכל מקום אמירה בפסיק רשייה מותר, ששניהם איסורין קלין, תרומת הדין [סימן טו]. וצ"ע, דפסיק רשייה דוקא בבלא ניחא, אבל בנתיבא אסור מראורייתא, מראמרינן [שם] ק"ג א' והא אבי רבא כ"י, וגם מה שחילק האיטורין, ודחך גדול. ונראה שגם רמ"א לא סמך עצמו על זה, ואין מתייר רק בכהאי גוונא שלא נצטנן לגמרי, והווי שכתב לכן נהגין כ"י, ר"ל בכהאי גוונא: [ע] אבל על ידי ישראל. ביצה ליד א', אחד כ"י: [צא] חם ופבוש. כנוכר לעיל בסעיף ב':

רנד ה. שם שם
[פ"ז]:
א. תוספות שם ד"ה
הא; ר"ש שם פ"ה
סימן לה; ר"ן שם ג' ב
סוף ד"ה מלא, שם
נעל הלכות גדולות סימן
ז פ"ה עמוד קט; מגיד
משנה שם ג' ז:
ב שם נלמדה במלך וכד'
ירמיה, הרי"ף שם ג' ט'
והרמב"ם נפרק ג'
[משנה הלכה ג'; ר"ש שם]
והתוספות שם ד"ה סט':
ג. סמ"ג לפרק קט'
עמוד קל"ה; סמ"ק סימן
קס"ב עמוד קפ'; ספר
הפירוש סימן קכ"ד;
מנחת שם רמז קנ"ה;
הגהות מייטות שם ג'
אות ז; נעל המלך שם
ו, כ"ד ומה; ר"ן שם:
ז. שם ב' א:
ג. לפירוש רמב"ם שם:
ד. שם נלמדה [למשל]
נעל לר' ירמיה;
ה. לפירוש הרמב"ם שם:

רנד א שאצל האש. משמע
דנללי קדר שרי:
ב שפסדה להתבשל. והוא הדין
לכל מיני קטניות שמהרין להסגל
(כדפי ירוסם נתיב סי' טו, ב). ועיין
סעיף ט': ג ויתקשה הבשר.
"משמע דאם הוא נקדירה לא מהי
טוט נטיט, דהא לא יתקשה. (ו) ועיין
לקמן בהג"ה וסעיף ה' בהג"ה (ו')
[ג] "ו [פ"ק י"ז] וסוף סימן רנ"ז
[פ"ק י"ז]:

סימן רנד

דיני תבשילין המוכנים מערב שבת כדי להצטר בשבת.
וכו מ' סעיפים:

א [א] אף על פי שבשר חי מותר להשתוותו הגי מילי
בקדירה פ' אבל בצלי א [ב] שאצל (א) האש אסור
להניחו סמוך לחשיכה ב (א*) [ב] שפסדה להתבשל
ואתי לחתווי והני מילי [ג] בכשר שור [ד] או עז
י (א) אבל בשר גדי יי [ה] ועוף יי [ו] שהם מנותחים
לאברים מותר דלא חיישינן לחיתוי: שאם יחתה בגחלים
יתחרך (פירוש, יצא מגדר הצלי ויכנס בגדר הנשרף) הבשר
שאינו צריך אלא חסימות האש בלכד י [ז] ואם הוא כתגור ומה פיו בפי' בין גדי ועוף
שלמים בין בשר שור או עז מותר דלא חיישינן לחיתוי: שאם בא לפתוח התגור ולהחיות
תבנם הרוח וצפונן התגור ג ויתקשה הבשר ויפסד: הגם [ח] וכן מילוק זה בין אם הוא

נמרום העין ממדכי דפרק הורק, אינו ענין לזה, דהתם אין ממחין כלל היק הוואה טפלה, ע"ש, מה שאין כן כאן דמחא ליה
זה ועשה העכו"ם פעולה בשביל זה. וכו', דכבר קיימא לן בסימן זה כל מה שאסור על ידי ישראל אסור גם כן על ידי עכו"ם אפילו
דיעבד, כמו שכתב נ"י בשם הרשב"א [ש"ס מנפ"י, מהדורם מן ירושלים] בסימן זה [עמוד פו ד"ה ח"ל] נמחששים סימן ט', ולמה נחלק
כאן. ועוד נראה לי, דגם במרום העין לא הוה אלא נדון שלו, שכתב הא' משונה על השאלה שכמו ש, י' בני אדם שאין להם
מטרים מיוחדים לאפות זהם
ולהטמן ממין, ומעמידי בלוטו
מטר שניים הסורף, ולמחר בשבת
השפסה מוואה כל המין מהסטר
ומושיבות על גבי הסטר מפסיס
בנים הסורף, ולא מצטרם האש
במור כדי למחם צימ הסורף כו',
עב"ל נדון זה אין אסור כל כך,
כיון שהשפסה שוכרסת ליחס
הסגל מן הסטר בשביל מימס
צומו הפסם על הסטר כפימס, איט
נראה ומזכיר כל כך שהיא עשה
בשביל הימסם שאסר כ'. מה שאין
כ' אט שיש לו מטר מיוחד
להטמנם ממין, וכשבת לוקמם
מאומו מטר ומעמידו על הסטר
שצנים הסורף, הכל רואין שהיא עשה בשביל הימסום, ומה לי שהימסום קודם לו או מאוחר לו. על כן נראה לענ"ד שאין לנעל נפש
למנוח על הימך זה:

רנד (א) אבל בשר גדי ועוף כו' מותר כו'. פירוש, אפילו לא הגיע למאכל בן דרוסא, כיון דלא חיישינן לספוי. והא דאסור
בסעיף ב' קודם מאכל בן דרוסא, ומשמע אפילו בשכר גדי, היינו על גבי האש, דחזין דלא חייש למיחך הכשר כיון דמניחו על
הגמלים, על כן חיישינן שם שמה יספה למחר הנליה. אבל אסור מאכל בן דרוסא שרי אפילו בשכר שור, מאחר שראוי לאכילה למה יספה
להפסידו. אבל אצל האש יש מילוק בין גדי לשאר בשר, דבגדי מותר אפילו אין טוט נטיט, והיינו באברים, אבל בשלמים היו גדי כשור
וצעינן מיט דוקא. ומיט מעיל, משום דרום קשה אפילו לשור, כיון שהמטר מלגונן, וכו' דעם רמב"ם [שם ג' י' וירוש' לפי פירוש הרב
המגיד [שם]. אבל הטור [עמוד טו] איט ממלך בין על גבי האש לנצל האש, אלא בין בשלל לנלי למה, וצדירה ליה דנללי שאצל האש או
על האש יש בו קולא וסומרה נגד בשול, דהיינו סומרה, שקודם מאכל בן דרוסא אסור לכלי עלמא משום שמה יספה. ואפילו צמי
לגמרי דמותר לעיל [סימן רב סעיף ט'] לדברי הכל במורה, כאן נללי אסור, שמה יספה מפני שמהמך ללוטם אצל האש. וקולא, דבבשול יש
אסור לשהונו להרי"ף [שם ט', א] ורמב"ם [שם הלכה ד] בסימן רנ"ג [סעיף ט'] אפילו במצטמק ויפה לו, וכאן מותר אפילו אסור מאכל בן
דרוסא למה, דכיון שראוי לאכילה לו בנתינתו מועט ולא עמוך לפתו. ומה מוכרם נטור, מדכטב [עמוד ט] פסם אין זולין בשכר
כו' אלא כדי שינוטו כמאכל בן דרוסא, משמע אפילו כפימס גלי, שהוא אצל האש, דאם לא כן היה לו לכסוד כאן על גבי גמלים כמו
שכתב אסר כן [עמוד ט] גבי סריה, וכמו שכתב הרמב"ם [שם הלכה טו] אין זולין בשכר על גבי האש כו', אלא ודאי דהטור צדירה ליה על
דאפילו אצל האש מותר אסור מאכל בן דרוסא. ולפי זה י"ע למה כתב רמ"א בשם י' מסמירין כו', דהיינו דעם הטור צדירה ליה על
גבי האש הכל אסור, והא יש גם כן קולא לענין אסור מאכל בן דרוסא. ומה שכתב אסר כן או י' לחלק בין גדי כו' כדרך שכתב
כו', איט קאי על כל מה שכתב למעלה, דלפי מה שכתב בדיעבד קמיפסא הוה הימיר בגדי מנח שיש בו פירוק וקילקול, והיינו אצל האש
או בצמור אפילו פטום, ולהטור הימיר הגדי הוא משום שהרום קשה לו, והיינו דוקא בצמור פטום דלא יפסמט בשביל זה, אבל סכרה
דפירוק וקילקול לא צדירה ליה, ואם כן אצל האש נמי אסור קודם מאכל בן דרוסא. אלא קאי אמה שכתב דהימיר בגדי איט אלא בנמוטם,
דלא דוקא הרום קשה לו, אלא שלם דיט כשור:

ערך דרוסא הרום קשה לו, אלא שלם דיט כשור:
ערך דרוסא הרום קשה לו, אלא שלם דיט כשור:
רנד פ"ק א סנותחים לאברים וכו'. או לנעם פ"ה:
באר היטב

רנד (א) האש. משמע דנללי קדר שרי, מ"ל [פ"ק ט]: (א*) [שפסדה להתבשל]. והוא הדין לכל מיני קטניות, [מ"ל פ"ק ט]:
בהגות רעק"א
נראה לענ"ד דהוה רן כולל נגזון לגמרי מבשול דלא פקע שם בשול ממנה,
אבל נלגזון לגמרי דאח"כ שם כשול ממנו אם אסר כן הורסמו מעט הי דבר
מדש ואסור לגמור בשולם, מכל מקום כיון דבשפסה כשביה הזותן קודם אף
דלגזון לא אודא שם מנוטל ממנו, ובנתינתו ועשה לו הי חסם קלם נאלר שם
כשול עליו, והי אסר כן ככלל אין כשול אסר בשול, ודוק. ועדין י"ע למה:

רנד (א) האש. משמע דנללי קדר שרי, מ"ל [פ"ק ט]: (א*) [שפסדה להתבשל]. והוא הדין לכל מיני קטניות, [מ"ל פ"ק ט]:
בהגות רעק"א
רנד [א] [פ"ק ט] אף על פי. תוספות שם [שבת י"ז, ב] ד"ה האי, כתב בעל
הלכות גדולות [סימן ו] סוף פ"ה עמוד קט' דבצלי איירי, מדפריך [שם] מאין
צולין, וכן לקמן [ב] א' משלשלין כו', ולהכי ברחא ולא שריק אפילו בחיזא
אסור: [ב] שאצל האש. לשון השריש מדוקדק שריל לאפוקי על גבי גחלים,
שאז בכל ענין אסור, כמו שכתוב בסעיף ב'. והטור [עמוד ט] שכתב אצל האש,
ריל בתננו, וכמו שכתב רש"י [שם י"ז, ב] ד"ה בבשרו: [ב] שפסדה. תוספות
הגיל [פ"ק א]: [ג] בבשר שור. רמב"ם [שבת ג' יג]. וכן הוא בירושלמי [שבת פ"ק א' הלכה (ה') [ג] יג]: [ד] או מה. פסק כרבי ירמיה [שבת י"ז, ב] ללישנא
בתרא, מדאמרין שם האי קרא כו', וכן שם כו' א' והאמר מר גדיא כו', ור"ף [שם ו] [ב] ותוספות שם י"ז, ב ד"ה ומה. אבל ספרי התרומה [סימן וכן] ומדכי [שם]
והו ידעוהו] פסקו כהגמתי' שפסקו כרב אשי, ומכל מקום כתבו דלא מינעוהו אסור, ואין רב אשי מודה, שגידטא שלהם [שם ב, א] הוא אמר רב אשי בין שריק
בין כו' התם מיטעו כו', ולא גרסו חיבת גדיא, ופירשו ולא מנחה אינו מונקשל מהרה, ולפיכך מודה רב אשי דאסור, ובהו נטורה ראיית תוספות ותיגיל. וכן
ראיה שניה של תוספות, מדשמי למעלה משום דקשיא ליה זיקא אלא כו', גם כן אינה ראייה, כמביר לעיל, דהא לא קאמר אלא במקום שאין צריך לחיות
בשר מנחה דוקא: [ה] ועוף. ספרי התרומה [סימן וכן] בהגות מייטות [שבת ג' א' ו]: [ו] שואב. שם כו' א': [ז] [הגות וצ"ח חילוק. ר"ל, במקום שמתו,
אפילו בבשיל קצת ולא הגיע למאכל בן דרוסא מותר, מדפריך [שם י"ז, ב] מאין צולין:

רנד (ב) מניא פ"ק ג ועיין לקמן בהג"ה וסעיף ה' בהג"ה ב' וכו', ליל' ור"ל, נהנה שמה שכתב ה':
אוצר מפרשים

רנד (ב) מניא פ"ק ג ועיין לקמן בהג"ה וסעיף ה' בהג"ה ב' וכו', ליל' ור"ל, נהנה שמה שכתב ה':
אוצר מפרשים

רנד א [מ"ל פ"ק ג] שפסדה דאם הוא בקדירה ובשיל ולא בשיל לא מהני מזה בפי' דהא לא יתקשה ועיין בהג"ה וסעיף ה' בהג"ה וסוף סימן [רנד] [רנד]: כצ"ל:
(נתיב הייט)

רנד א [מ"ל פ"ק ג] שפסדה דאם הוא בקדירה ובשיל ולא בשיל לא מהני מזה בפי' דהא לא יתקשה ועיין בהג"ה וסעיף ה' בהג"ה וסוף סימן [רנד] [רנד]: כצ"ל:
(נתיב הייט)

ציונים לרמ"א
רנד (א) בית יוסף [עמוד
סו ד"ה וכו'. כשם סמ"ג
לחן סף עמוד קל"ה; סמ"ק
סימן רב עמוד קט'; ספר
הפירוש סימן רנד]:

הגהות והערות
צב [ש"ך ע"ה] אין סימן
רנד א [א] תוקן ממחורם
פולג סמ"ה. וכו' לנתי
ש"ך, נתיב פ"ה, מקור פ"ה
והג"ה לנאור:
[ב] תוקן פ"ה דעסק
אלעזר:
[ג] משנת ט"ה, ור"ל
"זיקא ל"ה":
(דמשק אלימור)

8

ל שם [שבת] ל"ז [ע"פ]:
 ל"ח רמ"ט שם ד"ה א"ף;
 ר"ן שם ט"ו, ז ד"ה
 ומיהו; רמ"ט שם שבת
 ג' י'
 מ שם ל"ח [ע"פ]:
 נ טור [עמוד סג] ורבינו
 ירושם [שם] [ע"פ] ג'
 [ש"פ] ט"ז, ט"ח שם ר"ד
 יונה;
 פ שם וכלתו קמח
 דחוקים [שם] משה
 דל"ח [א] [ר"ף] שם ט"ז;
 רמ"ט שם ט"ז [ש"פ] ג'; רבי
 ירושם שם ט"ז; ז' ע"ד משה
 שבת ג' י' שם [ש"פ]:
 פ. רמ"ט שם ג' י';
 פ שם [שבת] ל"ז [ע"פ]:
 פ. [שבת] שם ג' י'; טור
 [עמוד סג] והרמ"ט
 כפר"ק ג' מהלכות שבת
 [סלס"ו] ושלח פוסקים
 [עמוד סג] ד"ה א"ף; רמ"ט
 שם ד"ה א"ף; ר"ן שם ג' י'
 ד"ה [ע"פ]:

יח רותחת. שהי קולדט בו, ע"פ מה שכתבתי סימן ט"ח סעיף
 ד' [פ"ק] י"ג, דלא כעולם שבת [מ"א] פ"ק ג'. והנה להקל אם לא נטען
 לגמרי, כמו שכתבתי סימן ט"ח סעיף ט"ו, וע"פ סוף סימן זה
 בהג"ה. וכן כתב ז"ל [עמוד סג] ד"ה ומ"ט ר"ט [כ] שם רבינו יצחק
 [ע"פ] י' ט"ז ט"ז ט"ז, ט"ח, דלא ככ"ח
 [עמוד סג] ד"ה ומ"ט. אבל אם נטען
 לא הו ציטור. וע"פ סימן ט"ח
 סעיף ד': ב ועודה בידו.
 דהר"ז ז"ל סתם ליה דוקא
 כשהיטה על גבי קרקע אסור, אבל
 היטה על גבי מטה או ספסל או
 "שפיץ ממיס למיטה שרי. אבל
 רמ"א סתם ליה דלא אלו אסור,
 דהו ליה כמושיב שבת למטה.
 וע"פ סימן רנ"ו סעיף ה' [פ"ק] ד':
 כ"א ודעתו להחזירה. והר"ז ז"ל
 סתם ליה דלפ"ו ל"ן דעתו להחזיר
 שרי, כמו שכתב הרמ"ט [שבת] ג' י':

יח רותחת. שהי קולדט בו, ע"פ מה שכתבתי סימן ט"ח סעיף
 ד' [פ"ק] י"ג, דלא כעולם שבת [מ"א] פ"ק ג'. והנה להקל אם לא נטען
 לגמרי, כמו שכתבתי סימן ט"ח סעיף ט"ו, וע"פ סוף סימן זה
 בהג"ה. וכן כתב ז"ל [עמוד סג] ד"ה ומ"ט ר"ט [כ] שם רבינו יצחק
 [ע"פ] י' ט"ז ט"ז ט"ז, ט"ח, דלא ככ"ח
 [עמוד סג] ד"ה ומ"ט. אבל אם נטען
 לא הו ציטור. וע"פ סימן ט"ח
 סעיף ד': ב ועודה בידו.
 דהר"ז ז"ל סתם ליה דוקא
 כשהיטה על גבי קרקע אסור, אבל
 היטה על גבי מטה או ספסל או
 "שפיץ ממיס למיטה שרי. אבל
 רמ"א סתם ליה דלא אלו אסור,
 דהו ליה כמושיב שבת למטה.
 וע"פ סימן רנ"ו סעיף ה' [פ"ק] ד':
 כ"א ודעתו להחזירה. והר"ז ז"ל
 סתם ליה דלפ"ו ל"ן דעתו להחזיר
 שרי, כמו שכתב הרמ"ט [שבת] ג' י':

כ"ב ע"ד גבה. מדקמ"ט הר"ז ז"ל שם מיהו דכ"ח ליה דלפ"ו מלה הקדירה למ"ן א"ר הכירה שרי, דלא מקרי מוכה אלא כשיצא
 למטה כקרקעית הכירה, וכן כתב ז"ל [עמוד סג] ד"ה והוא, וע"פ סימן ג'. וכ"כ בשל"ח גזורים [שבת] ג' י', ד א"ת א' שם רמ"ן וכ"כ ש"ת
 ש"ן פשוטות, מוכה ועל גבה א"ת הן ומותר, ע"כ. וא"ת י"א שם על הכירה, ע"פ סימן ט"ו [ע"פ]: כ"ב דכירה אחרת.
 לפ"ו הנ"ל מרובה מראשונה, אבל אם היטה במילה טמונה ובשבת לא להושיבו למירה, או מכירה לטמונה, אסור (רמ"ט שם ג' י'):
 כ"ד כשנפ"ו [כ"ו] מבשר יום. וא"ת ק"ן א"ת מחזירו שבת הו ליה כמושיב במילה:

ערך לחם למהרי"ק"ש

פ"ק ד' וקפומה כ"ר. ולהחזיר ממנה למהרי"ק"ש [עמוד סג] ד"ה ומ"ט ר"ט [כ] שם רבינו יצחק
 [ע"פ] י' ט"ז ט"ז ט"ז, ט"ח, דלא ככ"ח
 [עמוד סג] ד"ה ומ"ט. אבל אם נטען
 לא הו ציטור. וע"פ סימן ט"ח
 סעיף ד': ב ועודה בידו.
 דהר"ז ז"ל סתם ליה דוקא
 כשהיטה על גבי קרקע אסור, אבל
 היטה על גבי מטה או ספסל או
 "שפיץ ממיס למיטה שרי. אבל
 רמ"א סתם ליה דלא אלו אסור,
 דהו ליה כמושיב שבת למטה.
 וע"פ סימן רנ"ו סעיף ה' [פ"ק] ד':
 כ"א ודעתו להחזירה. והר"ז ז"ל
 סתם ליה דלפ"ו ל"ן דעתו להחזיר
 שרי, כמו שכתב הרמ"ט [שבת] ג' י':

ציונים לרמ"א

- ט טור [עמוד סג]:
- ט טור [שם] ר"ף שבת ט
- ג; דל"ח שם ט"ז סימן ג';
- רבינו ירושם נתיב י' ט"ז ט"ז;
- ט; מ"ד משה שבת ג' י' שם
 [ש"פ]:
- ט ב"י [עמוד סג] ד"ה ומ"ט
 רבינו ט"ז ט"ז ט"ז סימן
 שם שבת ט;
- ט מ"מתי פ"ק ג' [שבת]
 סלס"ו [ט]:
- ט ר"ן פ"ק כ"ד [שבת] ג' י'
 ג ד"ה ומ"ט [ש"פ] וכל בו [ש"פ]
 ל"א [ט] [ע"פ]:
- ט ב"י [עמוד סג] ד"ה
 [ע"פ]:

פ"ק ד' וקפומה כ"ר. ולהחזיר ממנה למהרי"ק"ש [עמוד סג] ד"ה ומ"ט ר"ט [כ] שם רבינו יצחק
 [ע"פ] י' ט"ז ט"ז ט"ז, ט"ח, דלא ככ"ח
 [עמוד סג] ד"ה ומ"ט. אבל אם נטען
 לא הו ציטור. וע"פ סימן ט"ח
 סעיף ד': ב ועודה בידו.
 דהר"ז ז"ל סתם ליה דוקא
 כשהיטה על גבי קרקע אסור, אבל
 היטה על גבי מטה או ספסל או
 "שפיץ ממיס למיטה שרי. אבל
 רמ"א סתם ליה דלא אלו אסור,
 דהו ליה כמושיב שבת למטה.
 וע"פ סימן רנ"ו סעיף ה' [פ"ק] ד':
 כ"א ודעתו להחזירה. והר"ז ז"ל
 סתם ליה דלפ"ו ל"ן דעתו להחזיר
 שרי, כמו שכתב הרמ"ט [שבת] ג' י':

באר היטב

וכ"כ ש"ת ש"ן פשוטות, מוכה ועל גבה א"ת הן ומותר, ע"כ. וא"ת י"א שם על הכירה, ע"פ סימן ט"ו [ע"פ]: כ"ב דכירה אחרת.
 לפ"ו הנ"ל מרובה מראשונה, אבל אם היטה במילה טמונה ובשבת לא להושיבו למירה, או מכירה לטמונה, אסור (רמ"ט שם ג' י'):
 כ"ד כשנפ"ו [כ"ו] מבשר יום. וא"ת ק"ן א"ת מחזירו שבת הו ליה כמושיב במילה:

(יב) רותחת. והנה להקל אם לא נטען לגמרי, כמו שכתבתי סימן ט"ח סעיף
 (ד') [ט"ו]. וע"פ סוף סימן [ה] כה"ה, [מ"א] פ"ק ג'. (יג) להחזירה.
 ז"ל סתם ליה דלפ"ו ל"ן דעתו להחזיר שרי, [מ"א] פ"ק ג'. (יד) גבת.

ביאור הגר"א

[ל"ט] [ש"פ] ט"ז וכן שהיא רותחת. אף על גב דאין ביטול אחר ביטול מ"מותר
 להחזירה בשבת, בצעטן יש ביטול, דאמר רמ"ן שם ל"ד [ע"פ] גזירה שמה ידחה.
 וע"פ רא"ש [שם] פ"ק ג' [ט"ז] [מ] [נהגו] ועודה בידו. פסק האיבצית
 דשם [ו], [ב] לחומרא, כמו שכתב הרא"ש [שם] ט"ז סימן ב': [מ"א] [ש"פ] וז"ל
 הניחה על גבי קרקע. לשון הרמב"ם [שבת] ג' י'. ופסק האב"ע ל'קולא, שאינו
 דרך הירושלמי [שם] פ"ג הלכה א', כשיטתו בכל מקום, ובידולמי שם הניחו
 בארן אסור לטלטלו כ"ר, תלוי ביתו אם היה עדיין חם מותר. אלא שאינו כן
 אמר שם, אמר רבי יוחנן ברם בשלא העביר את ידו ממנו, אבל אם העביר את
 ידו ממנו אסור, משמע כדעת הגה"ה: [מ"ב] [נהגו] ודעתו. שם [בבבלי].
 וכלישא קמא לחומרא, וכמו שכתב הרא"ש [שם] פ"ק ד' סימן ב' בשם רבינו
 חננאל משם חומרא דשבת חשיבא כשל תורה. הרמב"ם שו"ע השמיטה ה' א'
 דאב"י, נמשכו אחר הירושלמי [שם] שלא הזכיר ראב"י: [מ"ג] דוקא. רמב"ם
 [שם] ג' [ט"ז]. מהא דאמר רמ"ן שם י"ח ב' שם א"ת כ"ר, ואף שהוא רותח, וכמו
 שכתב הרא"ש בפרק ג' סימן י"י [א] שם, אלא שכתב ע"ד כמאכל בן דרוסאי.
 וע"פ סימן ש"ח [ש"פ] ר"ט [ע"פ]: [מ"ד] וזו מותר. ירושלמי שם פ"ד הלכה ב':
 [מ"ה] אב"ל. כבוד לעיל [ש"פ] ט"ז: [מ"ו] ויש אופר"ם. כן הוא בירושלמי [שם]
 פ"ג הלכה א'. וע"פ ר"ן [שם] י' ב' ד"ה ומיהו:

הנהגות רעק"א

ח [שם ש"פ] ג' ולא הניחה על גבי קרקע. אבל היטה על גבי קרקע, לפ"ו
 דעתו להחזירה אסור, וע"פ [כ"ח] בב"ש משנה נשכ"ג ג' י'. וכן עטור נטעין
 ג' י' ויכול להסיר ולהניח קדשה יתנה ולתענה על גבה, ולפ"ו הכי נ"ר ליהיב שלל
 להניחה על גבי קרקע. [בש"מ] [מ"ב] בראובן שנטל קדשה שמעון מהכירה ועודה
 בידו ולא היה דעתו להחזירה, אם מותר בחזרה. וא"ת אם כבר הניחה על גבי קרקע
 אסור להחזירה, וכל שאינו תלוי במחשבו ר"ק במעשה לא שייך לכללא דאין אדם
 אסור דף פ"ג ע"ב ר"ה אין אדם וכו', שהקשו בה"ה דמסכך נגנו על גבי תבואתו
 בזה יש לומר דלאו כל כמינה לאסור דבר שאינו שלו. וא"ת לדמותו למה שכתב
 הגמ"א סימן ט"ז פ"ק ח' דא"ת יכול לעשות חפץ חבירו בסיס לרבי האסור, דשאני
 החם ורביס הוא מרין ביטול ויתר חפץ לחיות בסיס להמוקצה, וא"ת יוכל לבטל
 לוח חפץ חבירו. ולע"ז דהו תלוי במחשבו הראשונים, והוא, במה שכתבתי תוספת
 יבמות דף פ"ג ע"ב ר"ה אין אדם וכו', שהקשו בה"ה דמסכך נגנו על גבי תבואתו
 של חבירו דמבידא ליה לרבי יוסי דרבי שמעון דאין אדם אסור דבר שאינו שלו,
 מנתן גבילה או חלב בקדירת חבירו, ואומר ר"י דבריו התלוי במחשבו הוא
 ראמו הכי, כמו המשתתה לבהמת חבירו במקו [פ"ק] ב' ד' [ע"פ] [מ] א' דאפילו
 עשה בה מעשה כגון ששחטה איכא למאן דאמר דלא אסרה, ואיסור כלאים גמי
 תלוי במחשבו, כדאמר בבב"ב כלאים [פ"ה] משנה ו' והוא ידן כ"ר כשאנוע לו
 אלקטנו מותר וכו'. אמנם ראיתי לר"ש פ"ק ד' וכלאים [משנה ו'] שהקשה על זה,

הנהגות המס"ע

הנה שם ויש אופר"ם ר"ל
 זה אינו אסור רק כשנפ"ו
 וכו'. מיהו כשנפ"ו כל
 צרכו והניח על גבי קרקע:

דתי העושה מלאכה בפרת חסאת דפטור מריני ארס חייב בריני שמים [בבא קמ"ט, א], הרי דאסור א"צ תלוי במחשבו [פ"ה] דתי הבגיה לרבקה ודשה כשירה
 [פסחים ט, א] דבעיקר דתחא ליה [שם ע"כ], אלא על כרחך דגבי [עבודת] גילולים המעט רק דלאו שמייה הקדושות [עבודת] גילולים כיון דא"ת שלו,
 וגבי כלאים הי"ט טעמא דגזירת הכתוב הוא דתחוב [הכ"ס] [ט] לא תודע כרמך, ע"ש. נראה לי ביאור שד"ס פלוגתתם, דהוסיפו מכירה ליה וכל מעשה שאינו
 אסור בלתי המחשבו, לגבי [ב] זה אינו יכול לאסור דבר שאינו שלו. הר"ש מכירא ליה דדוקא [בעבודת] גילולים [בעבודת] גילולים דהמעשה בעצמותו אינו אסור נטייה כמו
 שחיסה וכדומה, רק במחשבו משה ליה להקדושות [עבודת] גילולים, משום הכי אין מחשבו משה לשל חבירו, וממילא אין סגן איסור לפניו, מה שאין
 כן בפרה והמלאכה בעצמותה אלא שהתורה אמרה דמלאכה בלא יחזותא אינו מוטל, משום הכי כל דתחא לעושה מלאכה מקרי מלאכה גמורה וממילא
 נפטל במעשה מלאכה. וכמו כן כלאים, התעורבות בעצמותו הוא הכלאים, רק ראם דעתו לעקרה לא מקרי התעורבות, ומשום הכי כל שסמך ומערב בידים מקרי
 התעורבות גמורה וממילא הו כלאים. ומענה נראה לע"ז הוא הדין בנדון דין, והנטייה מהכירה הוא כצמצום העקירה, ולגבי דבר זה לא שייך אין אדם אסור דבר
 שאינו שלו, כמו שכתבתי לעיל לע"פ הניח על גבי קרקע, רק כשעודה בידו אם דעת העוקרה להחזירה לא עשה עקירה גמורה. ואם כן להתוספת י"ל דהוא בכלל
 אין אדם אסור דבר שאינו שלו, אבל להר"ש הג"ל, כיון דהו העוקרו לא היה בידו להחזירה, ממילא עקירתו בידים היא עקירה גמורה. וממילא אסור להחזירה:
 ח [מ"א] פ"ק ג' שפיץ ממיס למהרי"ק"ש. והר"ן [שבת] ג' י' ד"ה נ"פ] כ"כ ע"ד למהרי"ק"ש דפיץ ממיס למיטה, הי"ט דל"ס ח"ו ופסק למיטה הראשון שבידו,
 אם הו כשנפ"ו על גבי קרקע או לל:

הפרטים שנתבאר בסוף סימן ת"ג נשפך פ' - לשי' וע"ש מה שכתבנו בסוף הסימן שם:

לא רבינו שדבר יבש אין בישראל אחר בישראל. יט לכן דבר שנתבשל כל צרכו הוא יבש שאין בו מרק אפילו נצטנן כבר, מותר להניחו כנגד המזורה, אפילו במקום שהיה מוליד בו. למה לא היינו שמה יחמה בנחלים, דמפני טעם זה אסור להשהות על גבי כירה או תנור אפילו. בדבר רוחח כמ"ש ביטמן ר"ג סעיף ל"ב, ולא דמי דכבר נתבאר שם דלסמך לכירה מותר כמ"ש שם סעיף ז', וכמאן הרי כספוכה ולא כהשדה. ואציג ולא דמי דשם כספוכה יש הפסק הדופן ומינכר ולא אחי לחותי, וכמאן אין הפסק בין הקיריה להאש, מ"מ כיון שלא התירו לו על גבי המזורה אלא כנגד המזורה, דהיינו רחוק קצת מן המזורה, אית ליה הכירא ולא אחי לחותי ומנ"ה אפ"ה נשטף כמ"ש. ואמנם על גבי כירה, אסור משהו השהה כמ"ש כשנצטנן. ואם לא נצטנן דעיינן הוי מוליד, גם בדבר לח מותר, דבלא נצטנן גם בלח אין בישראל אחר בישראל. וכבר רבינו הרמ"ה בסעיף ט"ז ריש מקל"ץ לומר דכל שאינו נותנו על האש או על גבי הכירה ממש, רק סמך לו, אפילו נצטנן מותר. ונהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי עכ"ל. והוה לרעה הרמב"ם שבאנו דאין בישראל אחר בישראל אפילו בדבר לח שנצטנן, אלא דעל האש ממש אסור מדרבנן כמ"ש בסעיף י"ט, ועל הכירה ממש הוא וזה השהה. והוה שכתב שנהגו להקל בלא נצטנן לגמרי, אין בזה טעם נכון, אלא דבנצטנן לגמרי חששו לדעת הטורבין ר"ש בישראל אחר בישראל בלח, אבל בדבר יבש מותר. ונסתמא נסתל סקליה מנן לטעם פסקו נצטנן לגמרי, משהו דע"ה נמנית לנמולה ולמור שמה טימה כמסעין ר"ג פ"ט. וממצי דתסם נטר תמנן מייקין כמ"ש שם סעיף ל"ט

לא וכתבנו רבותנו בעלי השו"ע סעיף ט"ז, יט

פסקי משנה ברורה

ומא במשני' (פג"ט): ויתמן כנת העירי' את המיני' היטב כנת החרחום מלפניה לטעה ומלמטה למעלה. וכן בבה"ל

ושיטתו היא המחוררת על פי סוגיה השי"ס והירושלמי כמ"ש:

כו ושנינו במשנה דכל שלא בא בתמין וכר שבת מרחיק אותו בתמין בשבת, חוץ ממליח הישן, וקוליס האספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן והוי בישראל נחיש רמי' קייסין. מפני שאינו צריכין אלא מעט, והדחתן הוי גמר מלאכתן. וההרהר הוא בכלי שני, והיינו שמעריך עליו תמין בכלי שני, אבל אסור לשדחתו, אפילו בכלי שני, דמחייב כמבשל ומנ"ה סק"ן. ומזה נלמד להצניגים שלינו, שאסור לערות עליהם תמין בכלי שני. אבל מותר לשדחתן בצנזנים. ואולי שרייה מותר כמלאכתא וישן אלא לרחצן בצנזנין ודאי מותר נמי' סק"ס. וכן בפירוש מוחזקין. ורק בתמין שהיה מוליד בתן, אסור:

כה ורבינו שנתבאר דכל דבר שהדחתו זו היא גמר מלאכתו הוי בישראל חייב

בשבת לפי' העשב שקורין טי"י שממין עליהם תמין, ודבר ידע שבשולחן קל, ואפילו בכלי שני מבשלים כמו שענינו דוחת, המערה עליה תמין בשבת אפילו ע"י כלי שני חייב הטאה. ורבים נכשלים בזה טענה של הכל, יש שאומרים שהטי"י כבר נחבשל במקומן, ואין בישראל אחר בישראל, וטענה נדול הוא אפילו אם האמת כן הוא, דכשם אין הבישול לבשל אלא לעשותו פירא שיהא ראוי לבישול, ואין נאמר על זה שהוא כבר מבושל, והוי מוכרין אותו עמה בכסף מלא כדי לבשל. וגם שמעתי ששוקי הדבר שאין מבשלים אותו במקומן, ריש שעושין ע"י כלי שני, והיינו שמעריך מים תמין מזהלי ראשון לצנזנת, ונותנים עליו הטי"י, ואח"כ נותנים המים והטי"י להטשנאיק, ואח"כ שופקין עליהם

פסקי משנה ברורה

ואין לשדחתו אפילו בדבר ששל ידי שריה בתנו נעשה וכן במשני' (סק"ס) כנת דאין חילוק ואפילו מצטנן ותי' לו אסור. ויש במשני' (סק"ס): אבל בתנו מותר להדחת

אסור. אבל כלי שני אינו מבשל, ואלו שהתמיו גם בכלי שני, משהו דכל דבר שמתבשל בכלי שני, אסור גם בכלי שני כמו שיכתבנו, וס"ל דפה דרכי מתבשל אין בכלי שני, ורבינו הרמ"ה דמחזי אין בכלי ראשון, משהו דס"ל כהראב"ה דאין בישראל אחר אפ"ה, ומותר לגמרי. ולדיעות אלו ליתן בגלים ושומוים לכלי ראשון ודאי אסור, כיון דלרעתם הוה בישראל מן החורה, וס"ל דדואי מבשלי והוי פסיק רישא, אמנם נ"ל אם לא ניתח ליה שיתבשלו, הוי פסיק רישא דלא ניתח ליה מותר. ובכלי שני, נ"ל דאפילו להאוסרים ליתן פה בכלי שני, זה משום דרכי, אבל בגלים ושומוים ודאי לא מתבשלי בכלי שני, דמנ"ל לומר כן שמתבשלים בכלי שני, ולפ"ז אחי שפיר מנהג העולם גם לדיעות אלו, וראיתי מי שמתמיר בכצלים אפילו בכלי שני נמי' סק"ס, ולא ידעתי מנ"ל להחמיר כל כדומין:

כו ור"ע דכזה שנתבאר דכדבר לח יש בישראל אחר בישראל שנצטנן אפילו כשנתבשל

כל צרכו, כתב רבינו הרמ"ה בסעיף ד' ר"א דקאא אם נצטמק ושה לו עכ"ל, אבל במצטמק ותי' לו, אין בישראל אחר בישראל, והמהו עליו דאיהו ענין הוה לבישול, ורק לענין חשש שמא יחמה יש חילוק זה, דבמצטמק ותי' לו לא יחמה כמ"ש ביטמן ר"ג פ"ט, אבל במה דהוי בישול בכל ענין הוי בישול, ולכן רחוק דבריי נמי' (פ"ט) ותי' סק"ד ומנ"ה (סק"ס) מקיי"ה. ולעני"ה העיקר דכדבר רבינו הרמ"ה ותי' פירושנו, כיון דהוא מצטמק ותי' לו, א"כ אינו מתכוין לבישול אלא לחמם קצת, ואף אם הוי פסיק רישא ובהכרח שיתבשל, הוה פסיק רישא ולא ניתח ליה מותר, ובפרט שלרעה הרמב"ם והרמב"ה והרמ"ד אין בזה בישול מן החורה כלל כמו שבארנו. ובכלל אתפלא שלא זכרו רבותנו בעלי השו"ע רעה הרמב"ם כלל, וכתבנו

פסקי משנה ברורה

וכן עיי' מה שכתבנו לעיל בסעיף כ"ב בסוף משני'. וכן במשני' (סק"ס) כנת דאין חילוק ואפילו מצטמק ותי' לו אסור. ויש במשני' (סק"ס): אבל בתנו מותר להדחת

לכזיר דין נתנו ע"ג קרקע להקל, ולא כזכיר אין דעתו להחזיר, דבזה לא מקילין, ואם נפל הקדירה מצדדי והשכח אף בעודן בידו ודעתו להחזיר אסור להחזיר, ובמ"ז ס"ק ר"ז כתב להקל בעודן בידו ואין דעתו להחזיר ונדעתו להחזיר ונתקן ע"ג ספסל אצל לא נתקן ע"ג קרקע, ואינו מובן שכרי נטען בשבת קיימת וכו' כתב הרמ"א להקל אפי' נתקן ע"ג קרקע, ויש מקום להקל בנתקן ע"ג ספסל אפי' באין דעתו להחזיר בידיו דמה כר"ן להקל בנתקן בשבת, ומ"מ ראוי להחזיר בחזרה כדעתו ע"ג קרקע אפי' דעתו להחזיר שכן דעה רכ"ט.

7 (ג) סימן ש"ח סעי' דבר שנחשב כל זרע והוא יבש כ"י מותר לכניחו כ"י אפי' במקום שח"ט כ"י, מקור פלוגתא,

משום דתקן שבת קמיה כ"י כל שבת בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת וילפינן מהו דמבשל שולטן אין בו משום ביטול כמה שמחממין אותו, ובגמ' ל"ד א' אמר דאין עוממין בדבר שאינו מוסף הכל משמשיכה שמה ירחיק ופרש"י שמה ימלא קדירתו לזון ובשבת שבת להטמין כ"י בשל כ"י ומ"מ גזרין דלמלא ימלאה לזון וירחינה אלמלא דיש בכ"י משום ביטול ובגמ' שם פריך א"כ כ"י נמי ופרש"י כיון דיש כאן משום מלאכה דלורייחא, ולפיכך פ"י כ"י אפי' פרק כירה דיש חילוק בין דבר יבש לדבר לח דבר יבש כיון שנחשב אין בו עוד ביטול אצל דבר לח דלוי' מתירך בניטולו אלא חמיתתו זכר חיקו וכל שנשטן חזר לקדמתו ויש בו ביטול אחר ביטול.

ודעת הרשב"א וכו"ן דלפי בלח אין ביטול אחר ביטול והביא דס"ט ב"מ משום הכשרה לחינן מלב דלמלא יחכה, [ובגמ' א"י ר"ג כתב לשיטתם דשמה ירחיק כ"י ע"ג כ"י או ע"ג כירה ו"כ דלכתי' אין כאן איסור דלורייחא וע"כ משום חיתוי לחינן ע"כ, ובס"י ש"ח הביא בגמ' ג"י ר"ף ור"מ דקא' אדנר שמוסף הכל מצדדי וחיישין שמה ירחיק ויגלה], ואפשר דחיישין דלמלא ימלא שלא מבשל כ"י, והכ"ה נחלקו עוד בראשונים ז"ל כמה שיעור ביטול שאין אחריו ביטול דעת הרשב"א וכו"ן דכל שנחשב כמב"ד אין בו משום ביטול וכדאמר שבת כ"י א' כל שנחשב כמאלל בן דרסאי אין בו משום ביטול ע"כ, ודעה רכ"ט דכל שלא נחשב כ"י יש בו משום ביטול.

וכתב הרמ"א דאין מוכיחם להקל כדעת הרשב"א וכו"ן דלפ"ו בדבר לא אין ביטול אחר ביטול אף שנשטן אלא שאין אנו מקילין אלא בלא נשטן לגמרי, והכ"ה משיקר כדון אין שום מקום לחלק בין נשטן לגמרי ללא נשטן לגמרי דכל שאין כ"י חשיב מן הדון בלזון וע"כ שאלו חופשין לשיקר הדון כדעת הרמב"ם והרשב"א וכו"ן שאין איסור לחמם את הלזון המבושל, אלא מפני שלא יבואו להקל בחיים לא רבו להקל בלזון שאין חמיתתו ניכרת, ואפשר דהוא משום גדר חזרה ע"ג גרופה דנשטן לגמרי לדעת הרמ"א ע"כ ראשונה ומיכה משמע בדבר יבש מקילין אפי' בנשטן לגמרי.

ס"ד וי"א דוקא אם מלמקן ויפ"ל, ס"ל לר"י שאין הטעם משום דלא כשנשטן חזר לקדמתו, אלא ס"ל דמלמקן ויפ"ל הכבדל בין חס לקר חשיב בו וכו' שינוי זרע וכו' מבשל אינו דוקא באוכלין אלא במחמם כדלג"כ מבשל ובגמ' פ"ד כ"י דלפ"ס בתנור מ"י חשיב מבשל וכו' שינוי טעם במאלל וזרעו ע"י האש בכלל מבשל משא"כ בדבר יבש או במים וכו"ו, ואפי' דין זה נלמד מהא דאין עוממין משמשיכה והכ"ה אסרינן אפי' חמין כדליתא ס"י ר"ז י"ל דלא פלוג חכמים בהטמיה, וכמו דל"י לר"י בשכ"י דאסור להשבות חמין שכותמו כ"י ע"ג כירה שאינה גרופה אפי' דאין לזרך לחיתוי אלא לא פלוג.

במ"ב בבב"ל נחמקן בשם הרמ"א אם עדיין יד סולדת בו אצל הוא ככלי שני חס יש בו משום ביטול כדון נשטן, והדבר מפורש לאיסור כדון ר"ט ב"ט בשם רבי דאסור לזרחה חמין לחוך חמין ושניכס י"ט ושניכס כ"י ראשון משום דליתא מ"ד בירי דעירוי ככלי שני וכיון שילאו חמין כ"י בן ככלי שני ובשנאף אח"כ לכ"י בן מחבשלו, מיכה יש לחמם דכ"ה מבני לן ל"ח כ"י ב"י כפייה ממיחה לזיתים והיפוק ל"י דאסור להחזיר מ"ט: איסור ביטול שכ"י ע"כ במחזיר במקום שח"ט קיימת דל"כ אפי' ליתן להחלבה בשבת פתור, ואף דיש לדחות דל"י בדבר יבש מ"מ כל כה"ל כ"י לזון נשטן

לכירה במקום שח"ט אצל חס כ"י עוממין אסור דכ"י מחלף מהטמיה לכ"י וכן חס כ"י במקום שאין י"ט אף שכן עדיין חמין שח"ט מחוס ביטול אסור במקום שאין י"ט לא חשיב שיהיו וכו"ל משכ"ה בחלבה בשבת.

ואם נפל ונשטן שאין כ"י וכשיחזיר יבוא ל"ט, דעה הרמ"א דנפל ל"י שיהיו ראשון כיון שנשטן והלכך אפי' בדבר יבש שאין בו משום ביטול או שלא נשטן לגמרי דמקילין אפי' בחבשיל שיש בו מרק, מ"מ ע"ג כירה אסור להחזיר, ובמ"ז כ"י כ"י שאין מקור לא והלכך כל שאין בו משום איסור ביטול מחזיר אפי' ע"ג כירה כשכ"י גרופה, וכ"כ בשם בגמ'.

8 (א) שה"י דהכ"ה נחלקו בק שפחילה האש למטה החמה הפסוקים ושפחין הקדירה למעלה על הפסוקים, והאש החמה שולח הקדירה ד"ט ככירה שאינה גרופה, ואף אם משמדין פה של מחכה ומשמין הקדירה בחוך הפה מ"מ לא חשיב כדון נתן קדירה ריקנית על הכירה להפסיק דכ"ה לא כ"י רק כניסה את הכירה בניסוי והעמיד הקדירה על הכניסה ד"ט חשיב על גבה וכמ"כ לפ"ל סק"ט, והלכך אם נפל אין מחזירין בשבת אפי' עודה בידו ודעתו להחזיר, ואם בעמיד קדירה ע"ג קדירה, קדירה בעלווה נטול ומחזיר, דע"ג קדירה אין בו משום איסור ש"י וכמ"כ סק"ט והלכך כל שאין בו משום איסור ביטול בגון שהוא דבר יבש שאין בו מרק או חבשיל שהוא רוחה ואפי' נשטן, אצל לא נשטן לגמרי, מחזירין ע"ג הקדירה, ואפי' כיב עומן נחתו ע"ג קדירה השוממה על הפסוקים ולא חשיב נמשכה בחלבה בשבת, נפל את כ"י הקדירה וזרחה להחזיר את העלווה חוך הפה אסור אפי' אם יעמיד קדירה ריקנית להפסיק דחשיב נמשכה בחלבה בשבת, ר"ה להחזיר את החחונה נתון קדירה ריקנית להפסיק ומחזיר, [נראה דוקא קדירה של חרס ישנה מותר ליתן אצל של מחכה כשכ"י ריקנית יש לחוש לביטול, כדליתא בר"מ פ"ט כ"י דמחמם את החחונה עד שנשכח גחלה כ"י מבשל ואף אם עדיין לא נשכח גחלה נראה דאסור].

מן האמור נלמד כפי שרגילין להעמיד החבשיל חוך הפה למטה ועליו קומקום של חמין, את החמין נטול ומחזיר כל זמן שהקדירה חוך הפה, לקח הקדירה מן הפה אי אפשר עוד להחזיר בחמין, כיב לו עוד קומקום עומן במיכה [או בקצוק מתוכן לשמור את החמין שקורין ערמ"ם] מותר ליתן לחוך בקומקום שעל הקדירה כל זמן שהחמין שנתון לא נשטן לגמרי [וה"ו מבשילין מע"ש]. לשהות ש"י כל שנחשב כמב"ד קדם קדוש כ"י ח"ט בלא הפסק פה ש"י כדון ש"י ע"ג כירה שאינה גרופה, מיכה אסור לכפות הקדירה בבגדים כיון שהקדירה ע"ג האש אצל כשנתון פה והקדירה חוך הפה מותר לכפות הפה בבגדים ואחרי שכ"ה לכפותה בלרזע לפ"ת, ואמ"ס אם האש מוגן מאויר ובהכרחו את הקדירה מניע אויר יש לחוש משום מבעיר ולכן לר"ך כ"י על האש.

9 (ב) ה"ב"י הביא דברי כ"י דהא דאסרינן בכניחו ע"ג קרקע אינו אלא נשטן מצדדי ולא החזירו עד שהשיכה וכו"ן ודבר פשוט הוא שאין כן דעה ח"י וכו"ן ופ"י שש"י הם אסורים להחזיר אפי' מצדד י"ט כ"י, ואינו מובן שכ"י מה ש"ס אסורים כיוון שאינה גרופה והכ"ה בגרופה קיימת ומותר להחזיר, אלא לפ"ן כניחה ע"ג קרקע קיימת, אלא לפ"י כ"י ל"ל דהא דאמר בגמ' מחזירין אפי' בשבת כיוון שהחלה השכ"י ע"ג כירה נשפית בשבת אצל לפ"י הח"י וכו"ן דמחזירין אפי' בשבת הוא מלמלא אחריתא, ממילא לא נזכר בגמ' דין דין לקח מצדדי והשכ"י וממילא אי אפשר להחזיר בירי ע"ס גמ' דין, ולפ"י גם לפרש"י כ"ה דמחזירין אפי' בשבת מוכה דלא ככ"י.

10 ונראה דאין מקום להקל מדברי כ"י וכמ"כ ב"י, ומיכה נדעתו להחזיר וכניחו ע"ג קרקע או בעודן בידו ואין דעתו להחזיר דבזה יש מקילין כמ"כ ב"י בשם סכ"ה ובמ"ז בבב"ל הביא עוד שפסקים מקילים, בזה יש מקום לזרף גם דעה כ"י ואפשר דכ"י ע"ס כמ"כ שביא רמ"א דמקילין להחזיר בכניחו ע"ג קרקע. ונראה דאין כמ"כ רק נדעתו להחזיר אצל כניחו ע"ג קרקע ואין דעתו להחזיר אין מוכה ולכן דוקה הרמ"א ב"י וב"ז לכירה

אפי' להחלבה בשבת בדבר ! החזיר הוא בגזירה חכמים אין בו משום ביטול ש"י כנגד בו משום ביטול אצל חבשיל ל"י א' ד"ה ח"ט, דדוקא לא, ואמ"ס מדברי כ"י ש"ל כל זרע להחלבה בשבת, מותר להחלבה בשבת, וכ"ל דמבני ל"י בגמ' מוכה למשך ז"ל על חוכה וגבה גזרו על ש"ס בשם חידושי כ"י, והכ"ה לא שרין אלא חזרה.

מכאן נשמך אצל האש כ"י, ע"כ טוהם להחזיר, וטוהם הכירו מע"ג כירה שאינה ר"י חזרה כדון מכירה לכירה ש שכתבו ח"י כ"י אפי' אין י"ט ענין למיכה, אלא טוהם כ"ה דמחזירין לק"מ כ"י בשם ל' וכמ"כ ח"י ל"י כ"י.

כ"י, לכאורה אין זה מספיק ל' למ"ד אין בו משום ביטול ז' ל"י, וע"כ כונה הרמ"א מ"מ לר"ך נכונה אויר כ"י זה באפי' נשכח, ואפשר דיעקר ח"י יש לחלק כמ"כ ח"י כיון הרמ"א דמניח במקום שח"ט י"ט כירה דמניחו במקום ש"י ז"ל חבשיל אלא מותרה בשבת הוא חס וביטול כ"י, ובש"י וכו"ן בהפסק אויר וכמ"כ כ"י.

ז' ש"ס ומ"כ ב"י ש"ס דלא י"ט דלא נאמר אלא במעמיד חס ואין הפסק בין קרקעיתו י"ט ש"ס הח"א.

ח"י המחזיר בהפסק קדירה ז' מותר ליתן להחלבה לחס ר"ה לחמין, וי' בשם הפ"י כ"י כמ"כ על כ"י אצל ז"כ כמ"כ על הקדירה ולא חוס עולה לקדירה ע"כ נראה ל"ה וכו"ן להרחיק וכו"ן וד"י ז' בנחמה כל שהחחונה מלאה : לפלווה אלא מחוס הקדירה ז"ס חוס הכירה פלגה למעלה, וי"ט אחרת, ובמ"ז ש"ס בשם ד"ה מראשונה, ונראה דל"י ר"י אלא עוממיה לשיבוי אצל ה"א.

י"ט להקל כל זמן שלא נשטן ז' להקל אפי' אם הקדירה על קוממה דל"כ אסור להחזיר ר' לאוהב כירה וכ"כ לכירה ר"ה שאינה גרופה, ואף כ"י ע"כ ע"ג כירה או פסוקין לכירה

וכמה שהיה צונן פעם אחת בשבת הדרכ תלוי"ע, עכ"ל, והנה מבי' ומסברא הבי' החזו"א דאין כאן סיבה להחמיר, והיינו משום דבהו כפר לא רמי למים חיין וגם אינו נראה נתינה בחחילה, וביחוד ביאור ע"י מה שביארנו בזה להלן באות י"ד]. ומ"מ כתב דאמרי' משום דאנו קיבלנו עלינו להחמיר כדעת הטורכרים דיש בא"ב בלא שצטנן, וכיין דנצטנן פעם אחת וכבר חל ע"ז כח המנהג כהטורכרים דיש בא"ב בלא שצטנן, אי"כ שוב לא שיין שיעקע דין זה, דנהי דהסיבה להמנהג נחבטל כשחזר והוחם קצת, מ"מ גזר דין המנהג שהוא לנהוג כהטורכרים דיבא"ב לא שיין שיהבטל דו"פ, וחזי' כאן היסוד שכתבנו דלמעשה גזר דין המנהג הוא לנהוג כאן דין בישול וכמשנ"ת.

והנה בודאי שדברי החזו"א הם (ט) היותר פשוטים ומוכרחין בדברי הרמ"א, דהא כיין דמקילין בלא נצטנן לגמרי ע"כ דאנו סומכין ע"י הראשונים דאבא"ב בלא שצטנן, וע"כ דמה שמתמירין בנצטנן לגמרי הוא ממנהג ולא מרינא, ואמנם מה שגורם לרבים לסטות מזה הוא מחמת דברי הרמ"א כפי' רנ"ג סקל"ז, דהנה ברמ"א שם כתב דאסור לומר לגוי להחם הקדירה אם נצטנן ואם עשה כן אסור לאוכלו וכי', והנה ברמ"א שם נראה

כדין שאין כוחונו לחדש דין חדש, אלא הועמו כאלו ההלכה דנצטנן לגמרי חיישי' לדעת הפוסקים דיבא"ב בלא שצטנן וכמשנ"ת, ולכן גם כנגד המורה דאיכא היכרא אסור, וכל מאי דמהני היכרא הוא לדין נתינה בחחילה רכבה"ג לא מייחזי כמבטל, אך לדין בישול דאי לא מהני זה, ולכן גם בהו אסור, והי"ה דאסור ליתן ליה שצטנן ע"ג קדירה מלאה, ואף דליה ביה מצד נתינה בחחילה כמב' בשו"ע רנ"ג ה' וכבאה"ל שם ס"ג בדי"ה וזהו בשם הפמ"ג ע"ש, מ"מ הכא דהעמידו האיסור מצד בישול בלא שצטנן וכמשנ"ת לא שיין כלל להחזיר בזה.

ובאמת היסוד הדרכים מכוונים בדברי החזו"א עצמו בהמשך דבריו, דהנה ידוע הנידון דלכא"ל בכל ליה שצטנן מודע לא יוכל לחממו בחחילה לפחות מיס"ב או בכלי שני, ואח"כ כיין שהוא חם קצת יוכל להמשיך לחממו לגמרי כיין דקיי"ל דאבא"ב בלא, וליהלן באות י"א (כרי"ה ומצינו) ובאות י"ד הארכנו בזה] ועיני' בחזו"א להלן דמסקי"ג שעמד בזה זכ' ודי"ל "היה צונן ועיירה לחופן חמין מכלי שני ועכשיו חז' פושרין נראה דלא הותר בזה, דכונן שהן צוננין בשבת קבלנו עלינו להחמיר כדעת הר"י והוא"ש דלא צונן יש בו בא"ב,

מה שלא מצינו כן בגמ', ולכן סובר כהג"ר"א דבדבר יבש שרי אף בנצטנן לגמרי דלא כהמג"א, ורק בדבר ליה שיין להחמיר בזה, והבאור הוא ודרכ ליה שיין לגזור גזר דכיין דרמי לנתינה בחחילה, לכן אנו מחמירין ונוהגין כדעת הטורכרים דיבא"ב בלא, והיינו דלא נהגי' כאן דין חדש של נתינה בחחילה שאין לו זכר בגמ', אלא אנו מחמירין לנהוג כאן כהטורכרים דיבא"ב בלא, וזה אנו יכולין לחדש, דאע"פ דעיקר מה שהחמירו בזה הוא מגזר חזרה, מ"מ סו"ס כיין דגזר האיסור שקיבלנו בזה הוא חדש בישול בלא שצטנן, ולזה יש דעה בראשונים, שפיר יש כאן כח של מנהג.

ומעתה מיושב כל הקושיות, דמה שמחלקין בזה ביין ליה ליבש הוא משום דרק בלא יש דעה דיבא"ב בנצטנן, ומוקמי' כח המנהג על סמך דעה זו וכמשנ"ת, משא"כ ביבש דלכרי' אבא"ב לא שיין להעמיד כאן גזר חדש וכמשנ"ת, ועוד מתיישב בזה משה"ק האחרונים דהא הכא קיימי' כנגד המורה וא"כ מה שיין כאן לאסור מצד נתינה בחחילה, אמנם להני"ל לק"מ דהו אמר דהסיבה שגורמה להחמיר בזה הוא משום דרמי לנתינה בחחילה, אך כפי שכארנו א"א כלל להעמיד החלכה ע"י

ליתן ליה שצטנן לגמרי ע"ג קדירה מליאה, ולא שמענו כן מעולם].

ועתה נחזור לדברי החזו"א, דהנה מקופיא נראה דעיקר דברי החזו"א הם בדברי המחצה"ש הנ"ל, שהרי כתב דהוא משום גזר חזרה, וגם ציין לדברי הרמ"א הנ"ל דנצטנן לגמרי בטלה שהיה ראשונה, ואמנם אי"כ יהיה תימה גדולה דהא הכא מייירי כנגד' המורה וכמשה"ק האחרונים ע"י המחצה"ש, ועוד דהרי החזו"א עצמו סיים "ומיחו משמע דבדבר יבש מקילין אף בנצטנן לגמרי", הרי דמחלק להחיא בין ליה ליבש כדין זה, ובאמת נראה דהחזו"א כאן אזיל לשיטתו לעיל סטק"א דמשמע דמכריע לעיקר כדעת הג"ר"א ופליג ע"י דמג"א זט"ל דלא מצינו כלל איסור בנצטנן לגמרי מצד נתינה בחחילה, ולכן שרי להחזיר דבר יבש ע"ג האש גו"ק [בעודה ביידו ודעתו להחזיר] אף שצטנן לגמרי, ואמנם אי"כ באמת ע"כ דמי"ש ליה מיבש, דהא אם היסעם שהחמירו בלא הוא משום גזר חזרה, אי"כ כדין הוא דנחמיר גם ביבש. ודבר"א בודע מרן החזו"א זללה"ה, דט"ל דבדאי לא חידשו כאן גזר חדש של נתינה בחחילה, וכיין דלא מצינו בגמ' גזר כזה מנלן לחדש כן מדנפשו, ואין כוחונו לחדש דין חדש

מק"ל ז' יצק עג"ג א"ל ע"ד

בחזרת "הנהגה", וכדן הנהגה שייד לנהוג גם חרתי דסמרי, ונכידוע כעייז בהחלוק שבין רוב לחזקה, ועיי בשב שמעתיא שי"ד פ"ג לענין אי אמרי קצתה מבריע את קצתה ואכמילן, ולכן גם כעניניו שייד לקבל המנהג רק כמה שנהגו, ועיי כזה.

ובאמת דעייק לרעה הפמי"ג איד נשתרכב מנהג כזה, דהא כיון דאין שום טעם לחלק בין נצטנו קצת לנצטנו לגמרי, איד נהוג עלמא דבר כזה, ואולי הטעם שהיעולם לא רצה לנהוג היתר בנצטנו לגמרי הוא כמשי"כ החזוי"א הנ"ל שלא יכואו להקל במים חייז וכו', ועיינן.

ונמצעינו למדים שני באורים הפוכים בדעה הרמ"א, דלרעה החזוי"א הרמ"א נוקט לעיקר דאבאי"כ בלח, ורק ממנהגא מהמרידן בנצטנו לגמרי, ואילו לרעה הפמי"ג הוא להיפך דלעיקר נקטי" דיבאי"כ בלח, ורק ממנהגא מקילין בלא נצטנו לגמרי, ובאמת כמשי"כ לעיל העיקר נראה כדברי החזוי"א, וכן נראה גם מדברי המנהג כהן משמרת השבת שי"כ פ"כ ע"ש, וכי"כ באגרות משה חיד" סי' ע"ד בישראל אות כ', וכשבדי"ש בהקדמה למכשל סוף אות י"ט, וגם בפמי"ג גופיה כטי"ג נ"ג אי"א סק"ט נראה כן, ונראה

מחלטה כמחלוקת הראשונים ו"ל, אלא דאנו יכולין לנהוג כדעה אחת עייז איקול הדעת ועיז השכל, ונעיז היטיב מקובץ אגרות חזוי"א ח"ג סי' מ"ח], אולם גם מנהג הוא עיקר גדול בהנהגה וטעפיקות דאולי כזה המנהג, ומכח אותו מנהג אנו נוהגים כאותם ראשונים שנקבע המנהג כותחיהו, ולכן כתב הפ"י דכשיש מנהג לא ישנו המנהג, כיון שכבר המנהג הוי הנהגה כטפיקות לילך כהמנהג וכמשונות, וזהו גם הכאור בפמי"ג כאן דכיון שנהגו להקל בלא נצטנו לגמרי יש כח למנהג זה שנוקטו כזה כהראשונים דאבאי"כ בלח.

ואמנם בדברי הפמי"ג כאן חזי' תוספת חידוש כזה, דהא לכאור כל הכח של מנהג הוא לנהוג לגמרי כדעה מסוימת, דכפרי"ג עייז המנהג נמקבל דעה זו, אמנם כאן הוי נהגו כן רק בלא נצטנו לגמרי, ואילו בנצטנו לגמרי חזר הדין לעיקר דנקטי" דיבאי"כ בלח, ומגילן דשייד מנהג כזה לנהוג כדעה מסוימת רק באופן מסוים, ואולם מדברי הפמי"ג כאן מוכח דגם לזה יש תקוף של מנהג, והיינו דכח המנהג הוא גם לחלק הדין ולנהוג כדעה זו רק כמה שהגנו ולא יותר, ונראה דהכאור כזה הוא עפמי"כ לעיל דכל ההכרעות לדינא בין שישות הראשונים אינם בחזרת "הכרעה" אלא

כאן חשב בשול, ואעי"ג רמזד חומרת האיסור הוא ודאי רק כח של מנהג ולא יותר, מי"מ י"ל דהמנהג היה לנהוג בלח שונצטנו בכל דבר כמו שהיינו נוהגים אם היינו סוברין כדעת הראשונים ריש בא"כ בלח שונצטנו, וזהו כוונת המג"א דלדידן דסבירא לן דאיסור לחמנו מדאי' ה"ה דאיסור לומר לאינו יהודי וגם איסור כריעבר, ור"ל דכיון דאנו נהגינו כאן איסור דאי ממילא גם איסור באינו יהודי ואפי' כריעבר, ודו"ק.

ואולם בפמי"ג עייז המג"א שם מכואר דכאמת הכין מכח דברי המג"א דלא כדברי החזוי"א, אלא דכאמת הרמ"א נוקט לעיקר דיבאי"כ בלח שונצטנו, והא דמקילין בלא נצטנו לגמרי כתב הפמי"ג שם ח"ל "וכחם קצת מקילין ממנהגא ולא מדוינא", וכי"כ כמשי"כ שם סקי"ג וח"ל "ומנהגא הוא דמקילין כשלא נצטנו לגמרי כמשי"כ הר"כ כטי" שייח טעי" ט"ו, לא מדינא" עכ"ל, וכבר תמהו עייז הפמי"ג לכאור איך אפשר להקל ממנהג נגד הדין, ואמנם האמת דאינו קושיא כ"כ, דהא כבר חזי' בכ"ד כח המנהג, וכגון הא דידוע משי"כ הפ"י דכשיש מנהג לא ישנו המנהג אף שמכריע להיפך כספרו, ונעיז כזה באור לעיזן ח"כ כמבוא ענין ג'], והטעם כפי הנראה, דכאמת איך כפוחינו להכריע הכרעה

דכאמירה לאינו יהודי באיסור דרבנין שרי כריעבר ולא קוטי' החבשיל באכילה, [והגרי"א שם סקי"ז נחלק עליה, ועיי שעה"ע שם סקי"ז], והא דכתב הרמ"א דאיסור כריעבר באמר לנוי להחם הקדירה ביאר המג"א ור"ל "דסבירא ליה [לרמ"א] דלדידן דסבירא לן דאיסור לחמנו מדאי' איסור לומר ג"כ לעכר"ם, ואם עשה כן איסור אפי' כריעבר" עכ"ל, והיינו דכיון דפסקי' בשי"ח ט"ו דכלח שונצטנו לגמרי איסור, אי"כ יש כאן איסור דאי' דכישול וממילא ג"כ איסור כריעבר באינו יהודי, ומדברי המג"א הנ"ל רייקו דסוכר דכונצטנו לגמרי הרי"ז איסור מדאי', וזה לכאור דלא כהחזוי"א הנ"ל דסוכר דהחמירו בנצטנו לגמרי רק ממונהג, דאי"כ איך כתב המג"א דלדידן סבירא דאיסור לחמנו מדאי', וגם אמאי מהמרי" כזה כריעבר באינו יהודי כיון שאינו אלא ממונהג, ולא ידא עדיף על אמירה לא"י כדרכנו דדעת המג"א להקל כריעבר.

ודאמת דלעיני"ד יש לדחות, דהא כפי שבארנו לעיל כאות ח' דאעי"ג ריסוד המנהג הוא מצד שלא יכואו להקל במים חייז או משום גדר חזרה, מי"מ דיבאי"כ בלח, ומעתיא י"ל דגדר ההנהגה שהחמירו כזה הוא לנהוג לגמרי ריש

והנה כאגלי טל אופה סק"ד כתב לכוין פשרת הרמ"א עפ"י דעת הטורב"ם דלכא בישראל אחר מאב"ד, וטורב"ם הרמ"א ולא נצטנן לגמרי שורה למאב"ד, (וכבר כתב כן הנשמי"א כלל כ סק"ח עפ"י התורה"ד ע"ש, ויש להעיר בדברי אכמ"ל, ואמנם דבר זה קשה מכמה פנים, חדא דהא אנו פסקי' דגם אחר מאב"ד חשיב בישראל עד שיהא מבוטל כ"צ, (ומש"כ האג"ט שם דאחר מאב"ד הרי רק דרבנן, ולכן מיכל הרמ"א בזה בלה שצטנן, הרי זה רק לשיטתו לעיל עפ"י ד סק"י שמוחש דאחר מאב"ד הרי רק דרבנן, ואין כן שיטת ה"י והפוסקים כמש"כ במק"א ואכמ"ל, ועוד קשה דאם לא נצטנן לגמרי שורה למאב"ד, א"כ היכי שרי לחמם מים בשבת לפחות מיס"ב, והרי הרי כמו מאב"ד דאסור לכו"ע, וע"כ דכפחות מיס"ב לא חשיב אף כמאב"ד, וכבר הקשה כן האגלי טל עצמו שם בהשמיטה, ע"ש].

יא) ואמנם מה שנראה דיתכן לומר בזה, דהנה עיקר הקושיא היא א"ר יתכן לומר דפשרת הרמ"א היא מעיקר הדין, והיינו דס"ל דכבא"כ בלה גופי' יש לחלק בין נצטנן לגמרי ללא נצטנן לגמרי, והרי זה פשוט דהמתמם את המים לפחות מיס"ב אינו חשיב בישראל, ואילו המתמם את המים החמים קצת

שתהנו להתמיר בנצטנן לגמרי כדעת המחמירין, אבל כל שאין יס"ב הוא בכלל צונן וכי' וכמשי"כ לעיל סק"ח עפ"י, והיינו דהחזו"א לשיטתו כפי הדרך הפשוטה דהרמ"א לא מחדש שיעור חדש של ביטול, דבראי כל שצטנן פחות מיס"ב אינו חשיב מבוטל, ורק דהרמ"א מתיר משום שסומך ע"י הראשונים דאבא"כ אפי' בלה, [ורק בנצטנן לגמרי נהגו להתמיר], וממלא לענין הטמנה בודאי דגם הרמ"א מודה דכל שנצטנן פחות מיס"ב חשיב צונן ושרי להתמינו.

וכפי הנראה דס"ל להמ"ב דמזכיר המג"א כפי' רנ"ג הנ"ל שכי' דבנצטנן לגמרי אסור מדאי' מוכח דלא כהחזו"א, ולא נה"ל בדברי הפמ"ג דבנצטנן קצת נהגו להקל נגד עיקר הדין, וע"כ הבי' דבאמת ס"ל להמג"א דהרמ"א המציא פשרה מעיקר דין ביטול לחלק בין נצטנן קצת לנצטנן לגמרי, [וע"ע בספר מאור השבת ח"ב סי' ז' סוסק"ט שכתב להוכיח כן גם מח"י הר"ן ע"ש], ואמנם באמת פשרה זו תמורה מאר, דהא כיון דכבישול הראשון אסור לחמם מפחות מיס"ב ליס"ב, א"כ מ"ש כשנתחמם ונצטנן דשרי כחם קצת אף פחות מיס"ב להתמו ליס"ב.

קצת מהמימותו שאין ה"ד סולתת בו חשוב כצונן, ולאפקי ממה שכתב הרמ"א שם בסעי' ט"ז בהג"ה דאם לא נצטנן לגמרי לא חשיב כצונן, ולפי זה אפשר דאין להקל גם כן לענין הטמנה עכ"ל, והנה מדברי המ"כ הנ"ל לכאוי מבואר דהבין דלהרמ"א יש החלוק בעצם בין נצטנן לגמרי ללא נצטנן לגמרי, דכשלא נצטנן לגמרי אכתי חשיב מבוטל, ולכאוי אינו מוכן כלל, דהא בין להפמ"ג ובין להחזו"א עולה דודאי מודה הרמ"א דבנצטנן פחות מיס"ב חשיב צונן גמור, ורק או שמכח מנהג הקילו בנצטנן קצת כהראשונים דאבא"כ בלה כמש"כ הפמ"ג, או שמעיקר הדין קי"ל כוונתיהו ורק בנצטנן לגמרי נהגו להחמיר וכמש"כ החזו"א, וא"כ אין הוציא המ"כ דבר חדש דלהרמ"א בלא נצטנן לגמרי אינו חשיב צונן.

וכאמת דכבר מצינו להחזו"א עצמו שם סק"ל א שהשיג ע"ד השעה"צ הנ"ל דה"ל יואם נצטנן שאין ה"ד סולדת אף בכלי ראשון לא עדיף מכלי שני ומותר לטומנו דכבר שאינו מוסיף הכל בשבת, ומש"כ המ"כ בשעה"צ סק"ט לחלות הדבר כפולגותא של הבי' והרמ"א כפי' שיי"ת, לפי מה שכתבנו לעיל דברי הרמ"א הם משום שסומכין על דעת הפוסקים דאפי' דבר לח אבא"כ, אלא

ממכת שהחמנו זהו נישולו. וכשננטן ואזל לי נישולו חייב שנית על נישולו. וזה שדייק הרבינו יונה וכחז ומיס מבושלים אם פסקה רפיחתן יש בהם משום נישול. למימר שדין זה נוהג רק במים לבד. כג"ל מלמא בטעמא. ואין לנו לר"י לומר דמרי רבינו יונה הם טי:

(1) ואפשר עוד בפשיטות דטעם הרבינו יונה שאומר למס חמין למון המבשיל ואף לחמין מנטמק ורע להן. מ"מ י"ל דע"י שנוטנו ברוטב ומתערב בהבשיל ומקבל המיס טעם המבשיל חשויים אף החמין מנטמק ויפה להן:

(ח) ונ"ל עוד דהא שחילק הרבינו יונה בין מנטמק ויפה לו בין מנטמק ורע לו הולך לפיטמו שאומר ליפן מקדירה חמה לחמה

משום דכשיזלא נעשה זון וכמ"ש הר"ן בשמו בפ' במה טומיין. וקשיא לי מהא דמבעי לן בפרק כירה [נא:] פינה ממיס למיחס מהו. דדוחק לומר בשפינה באיסור ובחיוז חטא. ולי כשפינה למיחס זון אם כן פשיטא דאיסור להחזיר לכירה דהרי הוא מבשל. וע"כ הוכיח דמשכחת לה בגוונא דמותר והמציא החילוק דמנטמק ורע לו אין נישול אחר נישול ויחא הבעיא בין כשפינה למיחס חס בין כשפינה למיחס זון. וכגון דמנטמק ורע לו:

(ט) ולפי"ז אין לנו ראי' מרבינו יונה לומר דבמים שננטנו יש בהם משום נישול דאולי טעם הרי יונה משום שמתערב ברוטב וכנ"ל. אך לפיטו בס"ק י"ט העלמי דמים שננטנו עד שאין אף תקצת בני אדם הרוצים לשמוס חמין שותין כך וסור זה וסיממן כדי לשמוס חמין חייב לכל הפוסקים עי"ש:

[יב] ויראה לי דמים שננטנו כו'. כבר כתבתי זה בס"ק י"א. ועיין בס"ק י"ט מה שכתבתי שם בס"ד:

[יג] ומנהגנו להורות בדבר למ כו'. רמ"א ש"ח נפ"י ט"ו. ועיין בס"ק י"ד. ובס"ק נ"ה אום ה':

→ [יד] ויראה לי דמים שננטנו

אומרים דאינו חייב אלא א"כ זה הבישול משביחו. [יב] ויראה לי דמים שננטבשלו ונצטנו עד שאין אף מקצת בני אדם הרוצים לשתות חמין שותין כך וחזר זה וחיממן. [עי' השמטה א'] וכן מתכת שהי' כבר מהותך ונתקשה וחזר זה והתיכו חייב לכל הדיעות. [יג] ומנהגנו להורות בדבר לח דאם לא נצטנו לגמרי אלא ראוי עדיין לאכול מחמת חמימותו אין בו משום בישול כלל אף מדרבנן. [יד] ויראה לי דמים שננטבשלו ונצטנו אף שלא נצטנו לגמרי אלא שאין רוב בני אדם הרוצים לשתות חמין שותין כך. יש בהם משום בשול מדרבנן [עי' השמטה א']:

ונצטנו כו'. כי הכרעם הרמ"א להקל בלא נצטנו לגמרי כמד המנחם כהן [יש שער שין משום דס"ל דהעיקר דעמם הפוסקים דלא מחלקין בין יבש ללח. ול"י באיסור דאורייתא משמירין באיך פוסקים. וכשלא נצטנו לגמרי וראוי עדיין לקצת בני אדם לאכול מחמת חמימותו. כבר יצאנו מחשש איסור דאורייתא [השמטה ב'] דלא גרע מאס נבשל כמאכל ב"ד בדבר יבש אף שלא נבשל כל זורכו דשוב אין בו משום נישול מדאורייתא. ובדברנן סמכין על הפוסקים דלא מחלקין

[השמטה א'] בהפנים סעיף ח' החמריים במים כדאימא שם. ומקור הדברים עפ"י מ"ש בס"ק י"ט אום ג"ו עי"ש היטב. וחזרני כי מדברים אלו. דאין ראי' מנישול עכו"ם דחשוב נישול משום החמור לבד. דאף דהמים שותין אומן כשהם חיים. זהו כששומה אומס זוננין. אבל השומה אומן חמין אינו שומה אומס אלא מבושלין. והעד שמחממן את המים עד שיעלה רפיחתם כדי שיבושלו כל זורכן. וכשכבר נבשלו ונצטנו אין מחממן אומן כ"כ רק עד שיהי מחוממן הראוין לשפ"י ש"מ שחמין אין שותין רק מבושלין. וע"כ כשמבשל המים לשותון חמין. [שכתבנו שם אום ט"ו שאינו נחשב נאכל כמו שהוא חי. כיון שעכשיו אינו שומה אומס לנמאו. ושלא לנמאו אינו נאכל כמו שהוא חי] חשב נישול לא נבשל החמור לבד. רק משום הבישול דלשותון חמין נרין אל הבישול ג"כ. [ומ"מ חמין של עכו"ם מותרין משום שלא נשמו שחזרין לקדמותן. אף שהבישול שבו אינו חזר לקדמותו. מ"מ כשיצטנו יחשבו דבר הנאכל כמו שהוא חי ולא יחשב מבושל לענין נישול עכו"ם. והבישול שבו יחזור ג"כ לקדמותו] וא"כ לדעת הפוסקים אין נישול אחר נישול גם בלח. אף במים כן. רק מה שכתבנו שם באום ט"ו לדעת האומרים דבר הנאכל כמו שהוא חי אין בו משום נישול גם לענין שבת. וע"כ נצטנו לגמרי פסק נישולם שהרי זון הי' שותין אומן כשהי' חי מ"מ בלא נצטנו לגמרי שראוי ע"י הדחק לשמותו משום חמין ואינו עומד לשמותו לנמאו לא נפק נישולו כלל ודינו כמו שאר דבר לח. ואין לנו להחמיר במים שלא נצטנו לגמרי רק שנאמר לחוש למה שכתבתי בס"ק י"א למרן הקושיא על הרבינו יונה דהא מים מנטמק ורע לו. ומכאן זה יצאנו לחלק בין מים למיידים אחרים. אולם כתבתי שם ישוב אחר. ע"כ להלכה אין להחמיר במים שלא נצטנו לגמרי. ומ"מ המחמיר חבוא עליו ברכה. גם נצטנו לגמרי אין במים חיוז יומר מבשאר דברים רק להאומרים דבר הנאכל כמו שהוא חי אין בו משום נישול בשבת. אולם בס"ק י"ט אום כ"ח נחבאר דהעיקר דעמ האומרים דיש בו משום נישול שכן דעת רוב הפוסקים. וא"כ אין חיוז במים שנצטנו יומר מבשאר דברים:

[השמטה ב'] אך קשה לי לפי"ז שכתבנו דמבושל לח שלא נצטנו לגמרי חשוב כמבושל כמאכל בן דרוסאי א"כ במזונן לגמרי יהי' אסור לחממו אפי' במקום שאי אפשר שיחממו כ"כ עד שיהי' היד קולדת בו כיון שיחשב כמאב"ד. וכמאב"ד יש בו חיוז חטא כמו במבשל לגמרי:

אשר ע"כ נראה טעם ההימור בלא נצטנו לגמרי עפ"י דברי הש"ם כריחות ר"פ דס שפיטה [נא]. דהא דכל המיוחד לאכול

טו ע"י משיכ בהשמטה לסיק י"ב. וע"ע להלן סיק נ"ה שהביא משיכ הכלבו ביסוד החילוק שבין המסה שומן להחכת מחכות.

אגלי

מלאכת האופה

טל

רפט

בין לה ליבש וככוון אין בישול אחר בישול וממילא במים שכתבנו דכל הפוסקים מודים דבנשטן יש בהם משום בישול מה"ט א"כ אף אם לא נשטן לגמרי רק שאין רוב בני אדם שומין כך. שוב הו"ל כמו שכתבנו במאכל בן דרוסאי בדבר יבש דשוב אין יבשה משום בישול מן המורה אבל יש בהן משום בישול מדרבנן מיהו: [טו] (א) מ"מ יש בישול אחר צלי

ככלי שני. ועיין בב"י סי' ש"ח בשם ראב"ה שקמר ראיתו דהא מסקינן בפרק כ"ד מנכרין [לח]: דטעם דאין יוצאין במנה מבושלת משום דבעינן טעם מנה וליכא. והב"י כתב שטענה זו של הראב"ה היא חזקה שהרי טעם זה דבעינן טעם מנה קאמר הש"ס לדמות הרא"י דשלקות מנכרין עליהן שהנ"ב וקאמר הש"ס דכ"ע שלקות מנכרין עליהם בפה"א ושאי

כו'. כתב הרא"ה ממין ב"י יראים [סי' ע"ד, דף קלד:]: דאף דאין בישול אחר בישול מ"מ יש בישול אחר אפי' וצלי. וראיתו מהא דמיהא בפ"ב דפסחים מ"א. לגבי פסח. ללא ואח"כ צילו חייב. ובגמ' מוקי לה כר' יוסי דאמר אין יוצאין במנה מבושלת דהבישול שאח"כ מצטל האפי'. הלכך יחר אדם שלא יתן פת אפי' אפילו בכלי שני דיש דברים שמתבשלין אפילו

התם משום דבעינן טעם מנה וליכא. וכיון דק"ל שלקות מנכרין עליהם בפה"א ע"כ ק"ל דבעינן טעם מנה. ומיהו לי שכוונתי בענמי לדחוי הראב"ה וכמו שחזק הב"י דבריו: (ב) ואמנם לישב דעת הרא"ה ממין נראה עפ"י מ"ש המוס' בפרק כל שעה צהא דמנה מבושלת פירש"י דבישול מצטל לי מתורת לחם ולפיכך צ"ל דמירי

לאדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב. דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב. ובב"י א"ח סי' קס"ב צהא דמים שנפסלו משחיית בהמה בכלים פסולים. והר"י כתב צהא דחמי טבירי פסולים לנטילת ידים. משום שהם מרים ציורם ואפי' ע"י הדחק אין אדם יכול לשמותן וגם אלו ראו לשחיית בהמה והלכך וכו' אם אין מרים כ"כ ואדם יכול לשמותן ע"י הדחק כשרים לישול מהם בכלי. וכתב עלה הב"י דהא דשחיי ע"י הדחק אינו מדוקדק דשחיית בהמה חלי. ואפשר דמשמע לי ז"ל דודאי בשחיית אדם חליא מילתא ולא חלו אותם בשחיית בהמה אלא משום דכל דלא נפסלו משחיית בהמה אדם יכול לשמותן בשעת הדחק עכ"ל. ולפי"ז הא דעמא עד שיפסול מלאכול ללבו. וכן במשקה סרוח דעמא עד שאין הכלב יכול לשמותן כמבואר בראש"ד פ"ב מה' טומאת אוכלין ה"י דמדרש ספרא. ג"כ מטעם הזה משום דשוב ראו האדם לאוכלן ולשמותן בשעת הדחק. דשחיית בהמה הא לא מעלה ומורדת:

וראיתי לחוס' בכורות כ"ג: צהא דאמר ר' יוחנן אחת טומאה חמורה ואחת טומאה קלה עד ללבו דפירשו הטעם משום דאכילת כלבים שמי' אכילה דכחמיב ואח' איננו יאכלו הכלבים וגו' עכ"ל. אך מדלא כתבו טעם זה גם לבר פדא בטומאה קלה. נראה משום דטומאה קלה הוא גם במשקה סרוח דלא מצינו שמי' בכלבים [והא דכחמיב והשקית את העדה ואח' בעידם אף אפ"ל דגם כלבים ככלל אינו הוכחה ד"ל והשקית גבי עדה כמיב וכה"ג כתבו במוס' יומא מ"ז: דצ"ה אלא צהא דכחמיב ולקח מלא המחתה גחלי אש ומלא חפציו קטורות קרא דולקח גבי גחלים כמיב ולא אקטורת] וע"כ טעם אחר יש בו ואפשר דכהר"י ס"ל:

ובפ"ק דחלה [מ"ח] עיסת הכלבים צומן שהרועים אוכלין ממנה [שלא נחערב בה מורסן כל כך] כו' צומן שאין הרועים אוכלין ממנה כו' בין כך ובין כך מטמאה טומאת אוכלין. ופירשו הרא"ש והרע"ב כיון דע"י הדחק נאכלת לאדם. מטמאה עד שפסול מלאכול ללבו עכ"ל. והנה הא דא"י נאכל ע"י הדחק לא מהני לחול עליו שם אוכל לטומאה דמיוחד לאוכל אדם בעינן וכרשינן הואיל ועיקרן למאכל בהמה [רק בשנת רעבון היו בני אדם אוכלין אותם ע"כ גזרו אז חיוב טומאה עליהן כדאימא בירושלמי סוף חלה. והוצא בכ"מ בפ"ב מהל' טרומות הל"ב] אף שע"י הדחק נאכלין לאדם. מ"מ אינם מקבלין טומאה אלא א"כ יחדן לאדם. כמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' טומאת אוכלין הל"ט. אך משום דתחילה הי' מיוחד לאדם הקמח קודם שיערב בה כ"כ מורסן לא פקע ממנה שם אוכל. ומדנהר"ך לטעמא דנאכל ע"י הדחק. ולא סגי לי צהא שנאכל לכלבים. ש"מ כולה חד טעמא דמשום שנאכל לכלבים ודאי גם לאדם נאכל ע"י הדחק:

ולפי"ז גם בנידון דידן בלא נשטן לגמרי שני אדם אוכלין בתמום זה ע"י הדחק עכ"פ לא פקע שם בישול מיני. כיון דתחילה הי' חס גמור וכמו במיוחד לאוכל אדם ואח"כ נאכל ע"י הדחק לא פקע מיני' שם אוכל מ"י: אך שעדיין יש לומר דנהי שגם עכשיו שם בישול עליו. הלא בישול במאכל בן דרוסאי ודאי שם בישול עליו שהרי חייבין מטמא על בישול זה. ואעפ"כ יש בו משום בישול עד שיבשול כל זורכו. הי"י יהי' בו משום בישול עד שיחמם כל זורכו. אך גם בבישול כמאכ"ד אין בו משום בישול רק מדרבנן. ובדרבנן שוב סמכין על הפוסקים שגם בלא נשטן אין בישול אחר בישול: והרב"י לטעמי' שדעת הרמב"ם דאחר שהגיע לכמאכ"ד עוד יש בו משום בישול מה"ט. ע"כ לא היקל בלא נשטן לגמרי. והנה כבר הביאנו רא"י ברורה מירושלמי דמשהגיע לכמאכ"ד אין בו עוד משום בישול מה"ט ופסק רמ"א נכון: ובשעדיין הי' קולדת רק ש"א מכלי ראשון. נראה שגם המחבר מודה שאין בו עוד משום בישול. הגם שהר"ן בשם הר"י כתב להיפוך. הנה דברי ר' יונה לא הוצא בשו"ע לא בפי' רנ"ג ולא בפי' ש"ח. וגם ש"ל שגם הר"י לא אמר אלא במים וכמ"ש בפי' י"א:

טו ובסימן ק"צ כתב דלפי"ז ודאי אין היתר אלא כשעדיין חמים מחמת הבישול הראשון. ואסור לחמם צוננים מעט ושוב לחממם יותר. ובסימן ר"ט אוח' כ' כתב דבכה"ג יש חשש דאורייתא.

זו כביאור מחלוקתם ע"ע בסימן ק"צ אות ב'. וסימן קפ"ה ד"ה ברבר שכתבתי.

סי' ח

די רב ושמואל
דהא סיעיה רב

ה' הטמנה קדרא
טמקת ויפה לה
בת דכיון דבעי
הייב (ומפרש)
ו יומא משחלי
ז ורע לה מותר
ומהיב דמסקינן
ויפה לו אסור
א כל דאית ביה
שילא דליפתא
ז ויפה לו הוא.
אית בה בישראל
בישראל נמי לא
אבל קבעי ליה
א ריסא ותמרי
טמק ויפה לו
טמק ורע לו
ע"כ הלכות
מיהו אנן
כפסק רש"י
ק קא דביצה

זרש התקון עפ"י

ההלכה כחנניה
בה, וכאן דעתו
ר. בהסבר דעתו
ל יתור מבושל
רבינו האו"ז כפי

זר"א. ופירושו:
לדסהיימר בשם

זו אף בגרופה
ג והרי גם רבנן
אינו מבושל כל
בר כאו"ז לעיל
ר ויש בו חשש

סי' ח

הלכות ערב שבת

לו

הילכך לפי מה שפירש' דהיכא שנתבשל כמאכל בן
דרוסאי דהיינו שנתבשל שליש שמותר להטמינו
בגחלים. מעתה מותר
להטמין בגחלים
תפוחים חיים⁵² כי הם
ראוים לאכילה יותר
משנתבשל כמאכל בן
דרוסאי. והוא הדין
לכצים חיים ומים כדי
שיהיו חמין לצורך מחר
הכל מותר להטמין
בגחלים לצורך מחר.

אבל לצורך ליל שבת נראה שאסור שמא יחתה
בגחלים כדי⁵⁵ למהר בישולם.⁵⁶
ובצמפנא נוהגים לגרוף מקום המדורה שדולק בה
האש כל היום ומניחין שם הקדירות עם חשיכה
ואחר כך מניחין עליהם כרים וכסתות ומקום

50. כדי: פ חסר. 51. ואגסים: ו ב ואגסים חיים
52. ומים: בומים המים. 53. עליהם...הכסתות: ט חסר

המדורה משתמר חומה. ודבר זה מותר אפילו⁵⁴
שלא נתבשל שליש כי הכרים והכסתות אינם
מוסיפים הבל⁵⁷. אבל יש רגילים ליתן תפוחים בין
קדירות חמות מבעוד יום ואינם מתבשלים עד
שישימו הכרים והכסתות עליהם משחשיכה, זה
נראה לרבינו יצחק בר שמואל שאסור⁵⁸ וחשוב
כמבשל בשבת⁵⁹. מאחר דבלא הכרים לא היו
מתבשלים על ידי שחום יש לו אויר ויוצא ומתקרר
וכשנותן עליהן מחזיק חומן בתוכן ומתבשלין
בשבת. על כן⁶⁰ צריך ליתן הכרים עליהם מבעוד
יום בזמן שישימו שם ביצים ותרגולים.

ראיתי בצרפת בבית מודי ר' יהודה ב"ר יצחק
שפעמים מתקררים⁶¹ צלנט שלהם דהיינו טמון
ובשבת טרם עת האוכל מדליקין העבדים אש סמוך
לקדירות כדי שיתחממו בטוב. ויש שמסקין אותם
ונותנים אותם סמוך לאש. ומפרשים להיתר מפני
שאין לחוש לאסורן דמסתמא חמין הן קצת קרוב

54. אפילו: א ד ואפי' 55. על כן: א ד הילכך
56. מתקררים: ד מקררים

לאכילה כן, אבל גרועים ממאכל בן דרוסאי מפני שלא
התבשלו כלל הרי רצונו בבישולם. לצורך הלילה יש חשש
שלא יספיק לבלשם, אך לצורך מחר אנו מניחים שיתבשלו
ולכן מותרים אף בהטמנה. וממילא שאר דברים המבושלים
כמאכל בן דרוסאי מותר להטמינם גם לצורך הערב לדעת
רבינו, כמובא לעיל בדעת ר"י מאורליניש.

כה מנהג זה מחזק בתוס' (מה, א ד"ה דחיים) וברא"ש (פ"ד
סי' ב) וטעם ההיתר שאין שם אפשרות להטמין בקרקע
שחתת הקדרה ועוד הוסיף הרא"ש טעם להיתר שמלכתחילה
לא הונחה הקדרה שם לצורך הטמנה. עוד הביאו התוס'
הרא"ש מנהג להטמין בחפירה מחוממת לאחר גריפתה
והיתר זאת משום הפסק האויר בין הקדירה לדפנות. נראה
שרבינו האו"ז מתיר אף באופן הראשון של התוס' הרא"ש
ומהטעמים רלעיל. סברה נוספת מצאנו לר"ת בשה"י (להל)
שאין דין מוסיף הבל א"כ רוב הקדירה טמונה בדבר
המוסיף בעצמו דלא כיתר הפוסקים.

כו נראה שהכונה לדעת התוס' הנ"ל (מה, א ד"ה דחיים)
האוסרת ומביאה רבינו בשם ר"י ב"ר שמואל בעל התוספות.
כו כן בתוס' הנ"ל (מה, א ד"ה דחיים). ובשו"ע (ורו, ד)
שאסור לכסות בשבת הפירות משום שממהר בשולם. ויש
לעצור שלדעת רבינו הראשונים שהחזירו פשוט שיש בשול
כפירות חיים אולם בשו"ת הרדב"ז (ח"א רג) סובר שהאיסור
מדרבנן. ור' הער' חת"ם סופר לשו"ע (שי"ט סי') שהסתפק
בענין.

גדול יותר לחתור, עוד למד מלשון רב נחמן "אסור"
שפירשו איסור מוחלט שאין לו כלל היתר בעוד שבאנו
מבושל החירו במפורש במש' ובגמרא (יש כיה) בגרופה
וקטומה.

כג תוס' (מה, א ד"ה דחיים), רא"ש (פ"ד סי' ב), סמ"ג (ני
ע"ד), סמ"ק (רפב ע"ג רפז), תרומה (סי' רלא פו, א) וכן בשו"ע
(תר, ד) התירו לתת פירות סביב הקדירה. הלכה זו מובאת
בראשונים בין עניני הטמנה, אולם לא התירו במפורש
ההטמנה, ומש' שהתירו ההשהיה, מלבד התרומה שכנראה
התיר ההטמנה. מאידך נראה מדברי הראשונים שהתירו אף
לצורך הלילה. החדוש ברבינו: (1) שהתיר ההטמנה ממש, (2)
ההיתר כולל גם ביצים, (3) אולם אסור הנחה לצורך הלילה.
עיי' בהערה הבאה. ונראה שלרבינו שאסר הנחת הפירות
ללילה, אסורה אף ההשהיה על אש שאינה גרופה וקטומה
מחשש חתור.

כד שיטת רבינו האו"ז מובאת במדרכי (ר"פ כיה סי' ש).
רבינו לא חילק בין תפוחים לכצים חיים בניגוד לשאר
שלא התירו אלא פירות חיים משום שראוים לאכילה יותר
מכיצים וכו'. ועיי' בב"י שהקשה על רבינו מהמשה (יט,
ב) דאין צולין בשו' וביצה אלא אם נצלו כמאכל בן
דרוסאי, ותרץ שמשנתנו לצורך הערב, אולם לצורך מחר
אין ראה לאיסור. עדיין קשה על רבינו מדוע תפוחים חיים
אסורים לערב הדי הם טובים יותר ממאכל בן דרוסאי
יתכן לישב: תפוחים טובים ממאכל בן דרוסאי שראוים

להיד סולדת וכשמוסיפים להם חום מותר שהרי גם בישול אין להם כ"י. ואפילו יתקררו הרבה אין לאוסרן שגם כוונתן בעבורם הן. ואפילו מתכוונים בעבור ישראל אין לחוש דמסתמא אין ישראל רוצה בכך שאילו ידעו⁵⁷ שהקדירות נתקררו לגמרי לא היו מניחים לחמם אותם כלל. וכשהעבדים עושים לאו כל כמיניהו לאסור לנו התבשילים בעל כרחינו. ובחופות

רגילים לעשות כן עבדיהם ואין איש נמנע מלאוכלן. וגם ר"ת זצ"ל ושאר גדולי הדור כולם מתירין. מיהו נכון וראוי שלא לנהוג כן משום דאושא מילתא ואיכא זילותא דשבתא

וכל מדינה דלא שכחיה בה רבנן ראוי לאסור עליהם דבר זה: **ל**

(ט) תנן (י"ט, ב) אין נוטין את הפת לתוך התנור עם חשיכה איני יודע היאך⁵⁸ פי' המשנה אמר⁵⁹ בפת שרוצה לאוכלו בשבת עסקינן, או בפת שאינו רוצה לאכלו כי אם לאחר השבת דומיא דעססיות⁶⁰ ותורמוסין וחבית⁶¹ של מים, כדתיא סוף פרק קמא (י"ח, ב) ובסמוך אפרש. שאם תאמר שבפת שרוצה

לאכלו בשבת עסקינן הא לא אפשר דאסור לרדותה בשבת כדפירש רש"י ריש פרק קמא (ג, ב) ד"ה בשוגג גבי בעיא דרב ביבי בר אבבי דרדיית הפת שבות הוא ונגזרה במניין.

ואין לומר דהויא שבות קודם שנאפה מפני שעיסה הוא עדיין אבל לאחר שנאפה אפילו שבות אינו. מפני שפירש ר"ח (ד, ב) גבי בעיא דרב ביבי בר אבבי דהדיק פת בתנור התיירו⁶² לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא התיירו ולא אפשר⁶³. וקשה לן מכדי רדיית הפת חכמה היא ואינה מלאכה דגרסינן פרק כל כתיבי הקודש⁶⁴ (ק"ז, ב) תנא דבי ר' שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה וכיון שאינה מלאכה אמאי לא פשטו בה⁶⁵ להתיירא⁶⁶. וקיבלנו מרבתינו כי בעיא זו להתיר לו בפטור ומותר היא לפיכך לא אפשר. ויש אומר כי רדיית הפת חכמה היא ואינה מלאכה אבל רדיית עיסה קודם⁶⁷ שיקרמו פניה מלאכה היא. הלא תראה הפת האפויה אפשר לרדותה בסכין וכיצא בה אבל העיסה אי אפשר לרדותה אלא בידיים שנמצא כמו לש ועורך ומתקן הוא ואינו מקלקל. ולפיכך לא הזכירו הא דתנא דבי ר' שמואל כלל ללמד כי אינו דומה זה לזה כלל ע"כ פי' ר"ח.

(דעששית) [דעססיות] 64. חבית: ד חביות 65. התיירו: אהתיירלו 66. הקודש: פחטר 67. ר': א ר חטר (וכן להלן) 68. בה: ב חטר 69. קודם: ד כרי

57. ידעו: אפידענו 58. או: באו 59. אותם: ואותה 60. [וכן...אין]: נ על הגליון טו ב חטר 61. היאך: ד איך 62. אם: ב עם 63. דעססיות: א דעששית ד

כח כן פסקו סמ"ג (ל"ח סה י"ג ע"ג), סמ"ק (סי' דפב ע"י רפ"ו), הגה"מ (פ"ג אות ב), הגמ"ר (ע"ב למטה), המקור לדבריהם בתרומה (סי' ולא ד"ה פסק ר"ן). מלשון רבינו נראה שאין מקורו בתרומה, הוכחה לכך, שמתיר לקמן מדינא גם כשהתבשיל הצטנן לגמרי בעוד שהתרומה לא מתיר אלא כשחם "רוגמת מאכל בן דרוסאי", וביחס לנצטנן נשאר התרומה בצ"ע. בשו"ת תה"ד (סו) ציין לדבריהם, ומדברי רבינו למד להתיר אף בלא חופה.

א לפי ר"ח אפילו לענין סקילה לא נפשטה בעית הגמ', לגי' הגמ' שלפנינו בסיום הסוגיא (ד, א) רב אחא מעמיד שרב ביבי לא העלה בעיה אלא פסק שבאיסור סקילה מותר לרדות. גי' ר"ח כגי' הספרים בתוס' שם (ד, א ד"ה מחי לה) שלרב אחא ר"ב ביבי... בעי... קודם שיבא לידי איסור סקילה".

כ שאלה זו מובאת ברי"ף ריש שבת (א, ב). בעה"מ שם סובר, שהרדייה אינה שונה מאיסורי דרבנן אחרים, ואין כלל מקום לשאלה. הרמב"ן במלחמות שם הר"ן על הרי"ף שם (ד"ה א"ר כי) פירשו שהטעם לשאלה הוא, הקולא העקרונית באיסור רדייה. לדמב"ן הרבר מתבטא בהיתר הרדייה בשני, והוא מוכיח זאת בין היתר מהיתר הדבקות הפת בע"ש ע"מ לאוכלה בשבת, שזו הבעיה המרכזית כאן באו"ז. הר"ן לעומתו מגדיר איסור הרדייה כעוברין דחול, שבטיקרו הוא איסור קל יותר.

ג בפשטות נראה שלדעת ר"ח להסבר הראשון אין הבדל בין רדיית עיסה לרדיית פת אפריה, ושתיהן אסורות מרבנן. ההסבר השני מחדש שרדיית העיסה חמורה יותר מרדיית הפת האפריה, שעליה נאמר שהיא "חכמה ואינה מלאכה". רבינו לומר בדעת ר"ח שרדיית פת אפריה אסורה מרבנן,

הרי למדנו של יש בו איסור ומעתה הואיל האיך⁷⁰ מדביק להוציאה ולרד ובפרק כל כתנ בתנור וקדש ע ואומר לאחריו לא ירדה במר שמואל כל מל שופר ורדיית ואפילו הכי כ למדת שאפילו אם מזון שלש אסור להציל א דלית ליה אחר

70. כמו תקיעו 72. עליו: א ב ע

ולכאורה זו מסק שתוס' ברי"ה (כס, ד"ה הא דתיא) שהנרדיה האסורה פת האפריה מותרו שלא התיירו לרדו בסכין. למסקנת א אפשר שבגירסת אפירושו לרי"ה נכ גם אם היתה לפני לישב בדוחק, שג עיסה לפת אפירושאסר רדיית פת האחרון של ר"ח נאמרו לפי התור בדעת ר"ח. לעומ דעת ר"ח שבפת השני, ורדיית בצק למלאכה. ונראה ל יותר שרבי ר"ח לתרוץ השני כאן כלשונו כאן בתרד ד רבינו סובר כד שבות, ואסור לח כמבואר להלן בהו ה רבינו סובר ש

על ידי כך מאלהים [בדלף] ועל דעת כן מושיבנו שם מכל מקום מאחר שזעשה שהיא מושיבנו על התנור אין שום אש בתנור וההצנעה שהיא מצנעת אחר כך עיקר כוונתה היא לית החורף שרי ואע"ג דפסיק רישיה הוא לענין החמץ מכל מקום יש חילוק בשבת דרבנן בין מתכוין גמור ללא מתכוין דפסיק רישיה אמנם אין להתיר שישראל יושיב החמץ על התנור והשפחה מצנעת אחר כך התנור דהו כאלו נתן הקדרה ואחד הניח את האור (יפה לר). דראשון פטור אבל אסור (ו): וז"ל הרשב"א בשו"ת (משו"ת הרשב"א (אורייתא) מסכת שבת עמוד כ"ח) מי שציל תבשילו מערב שבת כל זכרו ולמחר בשבת אמר לגוי להדליק אש ולחמם תבשילו נראה לי דאסור מהי"א (קכב) דגר וכבש דכל שנעשה בו או בשבילו [פ"ג] מלאכה דאורייתא אסור כגו שמילא מים בשביל ישראל שלא יסקה מהם אפילו בהמתו לפי שהולאו מהצנע שהיא רשות היחיד לשפת הבור שהוא רשות הרבים ואף על פי שעשאה גוי מעצמו שלא מדעת ישראל ושלא נעשה צדק המים מלאכה אסור וכל שכן [כ]שעשה גוי מלאכה דאורייתא במצות ישראל (כזה) [כזה] ואע"פ שלא נעשה מלאכה אסור צדק התבשיל שכבר נתבשל מערב שבת וכמדומה שאפילו אחר שנתנו אסור לו לאותה שבת [ד]קנסין ליה כל שהויד ואמר לגוי לעשות לו מלאכה דאורייתא בשבילו עכ"ל:

כתב רבינו ירוחם בח"ג (י"ג סט ע"א) דפירות הנאכלים חיים דינם כתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ומצטמק ויפה לו ואסור לשהותו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה וזהו לדעת הר"ף וסייעתו אבל לדעת רש"י וסייעתו מותר כדן תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שנתבאר לעיל (י"ג ד"ה וכבש הר"ף) דשרי וכן כתב רבינו נסיון רנ"ז (י"ט) בשם רשב"ס:

[א"ג] ובכ"ז הדברים שנתבארו בסיומן זה אתה למד שמה שנהגים להשהות בתנור או בצופה תבשיל ללורך שבת שחרית יפה הם עושים לדעת רש"י וסייעתו שפסקו כהנהיגה דאמר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה דסתם קדרות דין כשמשפין אותן כבר הם מצושלות כמאכל בן דרוסאי ויותר וכבר נתבאר לעיל (י"ג ד"ה דע דמאי) דכל שמוחר לשהותו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה מותר לשהותו ע"ג כופס או בתנור אפילו אם התנור מוגף ואפילו אם הקדרה סמוך לגחלים והוא שלא תהא נוגעת בגחלים. ואפילו לדעת הר"ף וסייעתו אפשר דשרי משום דתנור דין ככירה דמי כמו שכתבנו לעיל (י"ג ד"ה ותנור פירש"י) בשם ר"ח והילכך כל שגרף או קטם שפיר דמי. אי נמי משום דאפשר דלא איירי צמרא אלא במשהה ללורך הלילה אבל משהה ללורך מחר מותר אפילו ע"ג כירה שאינה גרופה ולא קטומה או בתנור דכיון דללורך מחר הוא אסורי אסמיה לדעתיה ולא אחי לתתוי פח ומכל מקום ללאח ידי כל ספק נכון להנהיג שישימו חתיכת צמר חי בקדרה סמוך לתשיכה דכחאי גוונא לכולי עלמא שרי עליה פקפוק כמו שנתבאר

ולנהיג קדרה ריקנית על פי הכירה וה"ל כירה כגרופה וקטומה שהיא קדרה סותמת את פי הכירה ואז ישים הקדרה שהחמץ נחוכה על גבי הקדרה ריקנית אבל חזר שלא ישים קדרה חדשה עליה דנמלא מלננה וזוהר שלא ישים קדרתו על גבי קרקע דאי מנח לה אארעא מו לא מצי לאהדורא (ו):

[ה"א] **כתב הר"ן** בפרק כירה (י"ט סוד"ה פ"ר מ"א) גבי הא דתנו רבנן מציא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד המדורה בשם הרשב"א (מ: סוד"ה מ"א) שמוחר לתת על פי קדרת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל זכרו כגון פנאדי"ש וכיוצא בהם לחממן ואע"פ שהיה סולדת בו לפי שאין דרך ציול צדק ואע"פ שהקדרה נתונה על האש אבל להטמין חמת הצדדים הנתונים על גבי המיחם דהו אסור שהרי אסור להטמין משחשיכה אפילו תבשיל שנתבשל כל זכרו אפילו צנר שאינו מוסקף הנל וכבש הר"ן על זה ואפשר גם כן שמה שאין דרכו לאפות על גבי כירה כגון פנאדי"ש וכיוצא בהם שמוחר לחממן בשבת על גבי כירה או על גבי כפא של צרל כל שהוא מצטמק ורע לו שהצנר מוכיח שאינו נעשה אלא בשביל שיתחמם. ומשמע דדוקא על גבי כירה או על גבי כפא צרל קאמר דאפשר דשרי אבל ליתן בתנור אסור כיון שדרכו לאפות שם ועוד אכתוב בזה (לקמן סוד"ה ולענין מה שנהגין) **ב"ד:** וב"ז מה שאנו אוקרים לעשות בשבת מדברים אלו דבר פשוט הוא שאפילו על ידי גוי אסור דאמירה לגוי שבת. ואם יש באינפנאדה שומן קרוש אם מותר לחממה בשבת עיין בסיומן ש"ח (פ"ה ד"ה וסאור) ומיהו לדברי האומרים שיש לליה אחר לליה כמו שכתב רבינו נסיון ש"ח (פ"ג) איכא למימר דבשר האינפנאדה הו צלי שהרי אינה מתבשל על ידי משקין ואסור לחממה במקום שהיה סולדת (ו): **כתוב בהגהות מרדכי פרק ג' (עט סוף ע"ב)** ובחופה רגילין ליתן היורה מלאה תבשיל על הפטפוט מערב שבת והאש חתמה ולהשהות שם עד למחר ביום השבת ואם היורה מתקררת עבדים גוים מחממים אש חתמה בשבת אם לא נתקררה כל כך שאם הימה נשארת כך שדמין הימה ראויה לאכול בלא חימום אם כן אין חוששין בחימומה ושריא וכן כתוב בהגהות מיימון פרק ג' (אות ג) ובכ"ז (ל"ח ס"ה י"ג סוף ע"ג) וסמ"ק (ס"י רפ"ג ע"ג רפ"ו) והתרומה (ס"י רל"ג ד"ה פסק דין) וכמו שכתבנו הדשן סימן ס"ז דלאו דוקא צופה דהוא הדשן צלל דוכתא שרי מיהו כתב בשם אור ורוע (ה"ל ערב שבת ס"ח) דדוכתא דלא שכיחי רבנן ראי לאסור. וכתב עוד שם (נ"ח) שאם השפחה מוליאה החמץ מן התנור ומושיבנו על [גבי ה]תנור שצנעת החורף מצטמק ואז מצנעת האש פוך התנור כדי לחמם בית החורף ועל ידי כך נרחמים החמץ שעל גבי התנור דשרי אפילו נתקרר לגמרי מאחר שעיקר כוונת השפחה [לדנר] הימר לחמם בית החורף דשרי זה רבנן אמירה לגוי משום דהכל חוליים הם אלא האינה ונהי שהחמץ נרחמים

דרכי משה

הרבה אין לאוסרן שגם כוונתן בעבורן הן ואפילו מתכוונים בעבור ישראל אין לחוש דמסתמא אין הישראל רוצה בכך שאילו (ידעין) [ידעין] שהקדרות נתקררו לגמרי לא היו מניחים לחמם אותם כלל וכשהעבדים עושין לאו כל כמיניהו לאסור לנו התבשיל בעל כרחנו ובחופות רגילים לעשות כן עבדיהן ואין איש נמנע לאוכלו וגם רבינו תם ז"ל ושאר גדולי הדור כולם מתירים. מיהו ראוי ונכון שלא לעשות כן משום דאושא מילתא ואיכא זילותא דשבתא וכל מדינה דלא שכיח בה רבנן ראוי לאסור עליהן דבר זה עכ"ל:

דרישה

כמאכל בן דרוסאי או אפילו שהפירות נחשבין כתבשיל שנתבשל כל צרכו מ"מ הרי מצטמקים ויפה לו. אבל אין לומר דליתא לדברי ב"י ולומר שזה שכתב רבינו ירוחם שאסור זהו לדעת רש"י וסייעתו והם מודים דכלא נתבשל אלא כמאכל בן דרוסאי ונצטמק ויפה לו דאסור הואיל ואיכא תרתי וכדבעינן למימר לעיל (ורישא סק"ז) שגם כן [הוא] דעת רבינו דאם כן קשה הא לקמן בסוף סימן רנ"ז כתב רבינו בשם רשב"ם שמוחר להניח פירות ואם כן רשב"ם לא אחי כמאן לא כהרי"ף ולא כרש"י וסייעתו:

הגהות והערות

פ"ג בין שנעשה המלאכה בגוף החפץ כגון נר שנעשה בו מלאכת הבערה, ובשר חי שבשלו גוי כשבת, ובין שנעשה בשבילו כגון בציור השאלה שגוף המאכל נתבשל כל צרכו מע"ש דק שהגוי הדליק אש לצורך חימומו, ועל זה מביא ראיה מגוי שמילא מים שג"ב לא נעשה בגוף המים מלאכת איסור. (ובחשובות הרשב"א הג"ל חסר תיבות "או בשבילר"). פחן ע"י כב"י לעיל (ז' סוד"ב) ד"ה ומ"ש רבינו וכל זה בענין שהיה לצורך הלילה, ובהגהות הערות שם אות מה:

(ו) וכבר כתבתי לעיל (ס"ק ד') דנוהגין להקל בנתינה על גבי קרקע: (ו"א) ועיין לקמן סימן ש"ח (טור פ"ג) מדינים אלו, גם לקמן סימן רנ"ח: (ז) ובאור ורוע (ה"ל ערב שבת ס"ח) כתב ראיתי בבית מורי [ר' יהודה ב"ר יצחק] שירליאון שפעמים מתקררים השאליני"ט שלהם ובשבת קודם האוכל מדליקין העבדים אש סמוך לקדרות כדי שיתחממו בטוב ויש שמסלקין אותם ונותנים אותם סמוך לאש ומפרשים להתיר מפני שאין לחוש לאוסרן דמסתמא חמין הן קצת קרוב להיר סולדת בו וכשמוסיפין להם חום מותר שהרי גם בישראל אין בהן ואפילו יתקררו

כתב ב"י ור"ף כתב רבינו ירוחם בח"ג דפירות הנאכלים חיים דינם כתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ומצטמק ויפה לו ואסור לשהותו על גבי הכירה שאינה גרופה וקטומה וזהו לדעת הר"ף וסייעתו אבל לדעת רש"י וסייעתו מותר וכו'. יש להקשות דאין כתב וזהו לדעת הר"ף דאם כן אפילו היה מצטמק ורע לו אסור וצריך לומר דמה שכתב דינם כתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ומצטמק וכו' אינו ענין אחד אלא ה"ק אסור בכל ענין כתבשיל שנתבשל

גם ביטול אין בהם עכ"ל, וגם החידושי הר"ן כתב אף על פי שעכשיו אין חמין כל כך מכיין שאין צוננים דמשים ביטול לכא" עכ"ל, חזינן מדבריהם שיטה שלישית בענין ביטול אחר ביטול בדרך לת, ודאמתי אמרין דאין ביטול אחר ביטול בדרך לת היינו דוקא כשעדיין חמים במקצת ואנו צוננים ולא בענין שיטה החום כשיעור שהיה סולדת בו.

ועפ"י היה אפשר לומר דאין דבר הרמב"א בהכרעה בעשיית פשרה בשיטות הרשב"א והרא"ש, אלא ודברי מוסריים על שיטה שלישית בנידון ביטול אחר ביטול דהיינו שיטת האור זורע והחידושי הר"ן, ואף שבדברי האור זורע היה אפשר לרד" א כוונתו קרוב להיט"ב דוקא לאפקי כשפשוטין יותר מכל מקום החידושי הר"ן ודבר ברך מלל "מכיין שאינו צוננים" והיינו שלא נצטנן לגמרי, ומטביר שגם דעת האור זורע כן, וכל שאין יד סולדת בו אין מקום לכאורה לחלק במדת חומן, ואפשר דהא רפסק הרמב"א כשיטה זו משום דנראה לו שיטה זו כודעה ממצמצת כדן השיטות.

ובעמדי עתה לפני ההדפסה זמן ה' ליידי וראיתי שבספר זכרון יוסף (קאשרי) סימן ר"פ כתב ג"כ שדברי החידושי הר"ן הנ"ל הם מקור לדעה זו שכתב הרמב"א שנהגו להקל בלא נצטנן לגמרי, וסיים והוא מקור נאמן למנהג הרמב"א בה מקדמונים ז"ל עכ"ל. והיתה שלמה שמחתו כי נתני השי"ת בדרך אמת. ואגב, דברי החידושי הר"ן סותרים לכאורה מ"ש בר"ן על הרי"ף ריש פרק כמה טומנין ד"ה והוב ר' יונה ומרוב כמה עכ"ל.

להחרי מפני שאין לחוש לאסור דמסתמא חמין הן קצת קרוב שהיה סולדת בו וכשמוספין להם חום מותר שהרי גם ביטול אין בהם ואפילו יתקרו הרבה אין לאסור שגם כוונתן בעבור הן ואפילו מתכוונים בעבור ישראל אין לחוש דמסתמא אין הישראל הוצה בכך שאילו ידעו שהקדירות נתקרו לא היו מניחים לחום אותם כלל וכשעבדים עושים לאו כל כמיניהו לאסור לנו החבשיל בעל כרחינו, ובחופות רגלים לעשות כן עבדיהן ואין איש נמנע לאכלו, וגם ר"ח ז"ל רשאר גודלי הדוד כולם מתירים, מיהו דאין וכוון שלא לעשות כן משום דאורשא מילתא ואיכא וילתא רשבתא, וכל מיהו דלא שכיח בה רבנן ראוי לאסור עליהן דבר זה, עכ"ל.

ובחידושי הר"ן בשבת דף מ' ע"ב ד"ה שמן, כתב וז"ל, ועכשיו למונו וכו' להחרי מה שנהגו עכשיו ליתן מים חמין לתוך החמין בשבת אחר שכבר החמין בכדי שהיה סולדת בהן שבאו לכלל ביטול אף על פי שעכשיו אין חמין כל כך מכוין שאנו צוננים דמשים ביטול ליפא והיה ל" כחורה רמותר בהרופה וקטומה, עכ"ל.

חזינן מדבריהם, דאף שאין החום כשיעור שהיה סולדת בו אין בוה משום איסור ביטול כיון שעדיין הם חמים קצת, שהרי האור זורע כתב "אין לחוש לאוסר דמסתמא חמין הן קצת קרוב שהיה סולדת בו (ובד"מ האורוד וכן בספר אור זורע עצמו מצאתי כתיב בה"ל חמין הן קצת קרוב להי סולדת בו עכ"ל - היינו הן) וכשמוספים להם חום מותר שהרי

מאמר ה"ט
מאמר ה"ט
מאמר ה"ט
מאמר ה"ט
מאמר ה"ט

הגדרת י"ל נצטנן לגמרי"
ז' יש שכתבו בהגדרת י"ל נצטנן לגמרי, שראוי עדיין לאכול
מהמת המומותו (כ). כלומר שראוי לאכול שרוצים לאכול הם (כא).

פירו' הלכה

חרה, ועכ"פ אין למינקט בפשיטות דאן (הנרפס בספרו נתיבות השלום ובסוף
חיי"א מהורות פרדס) אות י"ב כתב וז"ל
בשול בלא נצטנן כמ"ש החזו"א אבל דבר שיש בו רוטב מוינא אין לתן
(ולכאורה סותר למש"כ בשמו בשש"כ אלא אם כן החבשיל יר סולדת בן, אבל
פ"א הע' קי"ד להקל בנדרון דשם ע"פ מנהגי רכל זמן שלא נצטנן לגמרי
שראוי לאכול קצת מותר להניחו גם כן באופן הנ"ל וכו', עכ"ל.

וכן משמע מהנשמת אדם כלל כ"י סעיף
י"ג שכתב דמחרומה הושן ס"י שלא
משמע טעם המנהג להקל כל זמן שלא
נצטנן לגמרי, הווא על פי שיטת
הפוסקים דכל שנתכשל כמאכל כן דרוסאי
אין בו משום בישול וכיון שהוא עדיין
הם במקצת הוי ליה דוגמת כמאכל כן
דרוסאי עכ"ל, משמע מדוברי דבעיני שראוי
עדיין לאכילה כדוגמת מאכל כן דרוסאי.

וכן בספר אגלי טל מלאכת האופה
סעיף ה' מביאר להדיא כן, וז"ל ומנהגיני
להורות דבר לז דאם לא נצטנן לגמרי
אלא ראוי עדיין לאכול מחמת המימות
אין בו משום בישול כלל אף מדרבנן
עכ"ל. וכ"כ בשביתת השבת מלאכת
מבשל סעיף י"א.

אך בשאר פוסקים לא מצאנו שביאר
הגדרת לא נצטנן לגמרי, וכן המשנה
ברורה החזון איש התחיקו לשון הרמ"א
בלא להוסיף ביאור בדבריו, (ועיין
במש"כ סימן שרי"ח סוס"ק ל"ט שכתב
בלשון יאינו צונין, ובחזו"א סימן ל"ז
סוס"ק י"ג כתב לשון יפולשדין, ועיין

ועיין לעיל בס"ק הקודם שהבאנו דברי
הפרמ"ג בסימן שרי"ח באשל אברהם ס"ק
ל"ט, שכתב וז"ל ומכל מקום אם נצטנן
לגמרי עד שאין ראוי לאכול אסור נראה
כתחיקון קצת, עכ"ל, הרי נקט בלשון
י"שאיין ראוי לאכול" והוה הנדרתו של
נצטנן לגמרי, (ובעיקר דברי הפרמ"ג
שכתב נראה כתחיקון קצת, עיין מה
שכתבו בס"ק הקודם) וכן בסמ"ג רי"ג
אשל אברהם ס"ק ל"ט כתב י"ח קצת
דראוי לאכול קצת אף לז אין בו משום
בישול".

וכן בקיצור דיני שהיה התסמנה
מהגאון רבי משה נחמה כהני זצ"ל

מחזרים בלא נצטנן לגמרי, אף אם נאמר
דטעם משום דס"ל דחושב כמאכל" יש
לסמוך ע"ז גם לדין, בהצטרף לזה דעת
האומרים דאין בישול אחר בישול כלל.

ואפשר שלכן לא הוכירו גדולי
האחרונים שדנו בדברי הרמ"א את האור
זרע והחידושי הר"ן, כיון דסוף סוף
עכ"פ אין מדובריהם ראה הוכחה ברורה
להיתר לדין וכנ"ל.

אלם לפי מה שכתב התהלה לדר
בטעם הרמ"א, שפיר י"ל דהוה גם טעם
האור זרע והחידושי הר"ן, ולא משום
דחושב כמאכל כן דרוסאי, וממילא שפיר
י"ל דיסוד דברי הרמ"א מקומם איתן
וכרוך דברי האר"ז והחידושי הר"ן שהרי
טעם זה שייך גם לדין, והבן ואתחיק
כאן מה ששאלתי להגרש"ז אויערבך
שליט"א, אחר זמן שכתבתי כ"י, ותשובת
מרן שליט"א נוגע לעניינינו. ^L

והרי חוכן שאלתי: מיחם (רוד) מים
שצניור הכר אורן במיוחד המים
שנשארים בצנור הכר בין שימש
לשימוש מצטננים, שמשחי בשמו שמוחר
להוציא מים מהמחתם אף שהצניור מכלי
ראשון נוגע בקילוחו במים אלו, כיון
שאינו מתכוין לכך וגם דהוי בישול אחר
בישול. וכתב לי ע"ז דה"ל:

יש מחמירים בנצטנן לגמרי" שוה
מן החורה וחשיב כמחכות שיש בישול
אחר בישול, כמדומני בחידושי הר"ן.
עכ"ל.

וכנראה שכוונתו להחידושי הר"ן
הנ"ל, ומוכת מדבריו דס"ל דיש לחוש
לשיטה זו דבנצטנן לגמרי אינא אסור
או י"ל כמ"ש לעיל בשם האגלי טל
דכיון דראוי עדיין לאכול נחשב כמאכל
כן דרוסאי, וכן יש להוכיח מהנשמת אדם
כלל כ"י את ח' (מוכא לעיל) שכתב וז"ל
ומתחיל" ס"י שיי' משמע דטעם המנהג
הוא ע"פ שיטת הפוסקים דכל שנתכשל
כמאכל כן דרוסאי אין בו משום בישול
וכיון שהוא עדיין חם במקצת ה"ל דוגמת
כמאכל ב"ד, עכ"ל. וכאשר נעדין בהר"ד
נראה שהביא בתוך דבריו גם דברי האור
זרע ואם כן לפי הכנה הנשמת אדם
משמע שע"פ האור זרע הוא יסוד המנהג
ומטעם דיינו כמאכל כן דרוסאי (אלא
שבשיקור דברי הנשמת אדם יש לדרון קצת
כי אינו מפורש כן בהרומת הושן ע"ש).

אך אם נאמר דטעם האור זרע
הוחידושי הר"ן הוא משום דכל שלא
נצטנן לגמרי נחשב כמאכל כן דרוסאי,
נצטנן ע"כ לומר דס"ל דכל שנתכשל
כמאכל כן דרוסאי לית ביה איסור בישול
(ובאמת כתב כן החידושי הר"ן להדיא,
עיין לעיל ס"ק ט"ו ועיי"ש), ואם כן אין
מהו היתר לדין דקיי"ל דכל שלא
נכתשל כל צרכו יש בו איסור בישול.
וי"ל דלענין כמאכל כן דרוסאי שאין
בו אלא איסור דרבנן (וכמו שהאר"ד
האג"ט במלאכת האופה סק"י להוכיח
שכ"ד רוב הפוסקים) סמך הרמ"א על
דעת הרשב"א וכמ"ש האגלי טל, או
דס"ל להרמ"א דלענין כמאכל כן דרוסאי
שיש לצרף דעת הפוסקים דס"ל דכל
שנתכשל כמאכל כן דרוסאי אין בו איסור
בישול לכן סמך בזה על דעת הרשב"א
דאין בישול אחר בישול.

כלומר דכיון דהאור והחידושי הר"ן

יב. שא"ה. בכמה מעלות חום נחשב שהיד סולדת בו.

תשובה. מים שהגיעו לארבעים מעלות (צלזיוס) יש להחשיבם כמים שהיד סולדת בהם.

7 יג. שא"ה. האם מותר ליתן בשבת לחם או תבשיל קר על גבי פלטה חשמלית או על מכסה הפח שעל גבי האש, כדי לחממם.

ארבעים וחמש מעלות, ועל כרחך שעד ארבעים וחמש מעלות אינו נחשב חם.

ולענ"ד אין נראה כן. דאיך אפשר להכחיש המוחש שכריסו של תינוק נכזיב בארבעים מעלות, ואף על הראיה צריך עיון, שהרי שם בחולין מובאת מחלוקת אם בית השחיטה צונן או חם, והרי יש בעלי חיים שחום בית השחיטה שלהם הוא שלושים ושמונה מעלות, ואיך אפשר שנחלקו במציאות בהפרש כל כך גדול, שיהא מ"ד שבשלושים ושמונה מעלות חשיב חם, ומ"ד אחר יסבור שאף בארבעים וחמש מעלות נחשב צונן. ועל כרחך שכל הדיון בגמ' שם הוא אם בית השחיטה הוא כדין כלי ראשון שמבשל, או כדין כלי שני שאינו מבשל, ודוחק לומר שהמחלוקת אי בית השחיטה צונן או חם היא מחלוקת במציאות, אלא נראה שמחלוקתם אם בית השחיטה דינה כדין חם או כדין צונן, וכמו שנתבאר. ואף שכתב הטור ביו"ד סימן ק"ה בשם הרשב"א דחום בית השחיטה וחום הכסלים פחותים מכלי שני, אין להוכיח מכאן על דרגת החום, דודאי שמעלת החום בכלי שני גבוהה יותר ואפ"ה אינו מבשל. ולכן אין להקל ביותר מארבעים מעלות.

ומכל מקום, אף שמארבעים מעלות חום, יש לחוש דחשיב יד סולדת בו, אין זה ודאי שהיד סולדת בו עד כשמונים מעלות חום, שבבא"ח שנה שניה פרשת בא אות ה' כתב, נקיט האי כללא בידך, כל היכא שזה החמין ראוי לשתייה או לאכילה, שאין האדם נמנע מכוח ריבוי חמימותו, הרי זה לא חשיב יס"ב, ואם ימנע מלשתותו או לאוכלו מרוב חומו, הרי זה נחשב בכלל יס"ב. והנה עד כשמונים מעלות חום יש לחוש שאין נמנעים מלשתות מחמת החמימות, ולכן אין להקל בפחות משמונים מעלות. ומשום כך, לענין בישול אחר בישול וכדומה, אין להקל להחשיב ודאי מבושל עד שיהא בו שמונים מעלות חום.

7 יג. דבר יבש אף שאין בו בישול אחר בישול, מותר ליתן אותו רק כנגד המדורה, אך לא ע"ג האש,

נחתונים בכלי שני, כיון דעכ"פ כלי שני הוא, או שהטעם שכלי שני אינו מבשל הוא משום שדפנותיו אינן חמות ומה שבתוכו הולך ומתקרר, כמ"ש בתוס' שבת מ' ע"ב ד"ה וש"מ, ולפי זה במקום שדפנות הכלי חמות לא שייך טעם זה. ויש להוכיח מהגמ' בשבת מ"ב ע"א, והובא להלכה בשו"ע בסימן שי"ח סעיף י"א, אמבטי של מרחץ שהיא מלאה מים חמין, אעפ"י שהיא כלי שני אין נותנין לה מים צונן, מפני שמחממן הרבה. ולכאורה צ"ב, שהרי כלי שני אינו מבשל בכל אופן, ולמה כאן אסור אף בכלי שני. ועל כרחך צריך לומר שהטעם הוא שכיון שהאוויר במרחץ הוא חם, ממילא דפנות האמבטי הן חמות, ולכן אף שמערה מכלי ראשון לתוכן, אין לאמבטי דין כלי שני, מוכח מכאן שבאופן שהדפנות כבר חמות אין לכלי דין כלי שני. אלא שבתוס' שם ד"ה אבל, כתבו שהטעם הוא מכיון שמים העומדים לרחיצה חמין הרבה אינא למיגזר, שהרואה אותן חמין כל כך סבור דכלי ראשון הוא, ולפ"ז אין ראייה לנידון דידן. וממש"כ בט"ז יו"ד סוף סימן צ"ב, בדין מצקת שדינה ככלי ראשון משום שדפנותיה חמות, ע"ש. אין ראייה לנ"ד, דשאני מצקת שנכנסת לתוך הכלי ראשון, אבל כלי שני שהוא חם מכח שהיו בו מים חמים מעירוי מכלי ראשון, אפשר שבפעם השניה אינו מבשל, וראה בגינת ורדים כלל ג' סימן ט' בדין הקפה, שהסתפק אם דפנות הכלי חמות אי חשיב מבשל אף בכלי שני, וכתב חוששני לו מחטאת, ע"ש.

יב. שיעור שהיד סולדת בו הוא בכדי שכריסו של תינוק נכזיב בו, כמפורש בשבת מ' ע"ב ובשו"ע בסימן שי"ח סעיף י"ד ע"ש. ובמציאות נראה שכריסו של תינוק נכזיב בשיעור של כארבעים מעלות, ולכן יש להחמיר לענין איסור בישול מארבעים מעלות ומעלה.

והנה גדול אחד רצה להוכיח שעד ארבעים וחמש מעלות ודאי אינו נחשב יד סולדת בו, שהרי קי"ל בית השחיטה צונן (ראה חולין ח' ע"ב), והרי חום בית השחיטה של ברווז חולה יכול להגיע עד

תשו
גופי
אפיל
שהיו
וכמבו
ובטעו
האש
דשבה
ולדעו
דמיה
שאינ
ומכסו
בפרק
שמא
כפלט
לחוש
אבל
חול,
יבש
תחתי
שמור
ע"ש.
שיש
חימו
להחנ
אף נ
חשש
לא ט
כמה
גבי נ
רצ"ע
הרי
ונרצ
כבי
רוב ו
הביא
רוטב
בספו
שיש
וצרין

אור פרק ל - דיני בישול בשבת לציון רלז

תשובה. מותר ליתן תבשיל קר יבש, שאין בו רוטב כלל, על גבי מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להתיר ליתן תבשיל על גבי פלטה חשמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל קר, ואפילו יבש. ותבשיל שיש בו אפילו מעט רוטב, אין ליתנו אפילו במקום שאין תחתיו אש, אלא אם כן הוא חם עדיין בכדי שהיד סולדת בו. L

שם שיש בו מים, וכן מסתבר, שהרי כיון דק"ל שיש בישול אחר בישול בלח, א"כ מה לי רוב רוטב ומה לי מיעוט רוטב, דעכ"פ הרוטב מתבשל ויש בו משום בישול, וכבר תמה בזה בספר אגלי טל מלאכת אופה ע"ש. וכן כתב בהגהות הר"ד במברגר על הטור שהוא טעות סופר בב"י, וכן דעת מורנו הגאון רבי עזרא עטיא זצ"ל. ולכן אין להקל במיעוט רוטב, וכמ"ש הגאון ר' זלמן בשו"ע שלו סימן שי"ח סעיף י"א, שרק תבשיל שאין בו רוטב כלל דינו כיבש, ואין בו בישול אחר בישול.

ואמנם הגאון ר' זלמן החמיר יותר, וכתב בסידורו, והובא בפסקי הסידור בסוף שו"ע הרב בהלכתא רכתא לשבתא, שאף ציר הבלוע בתוך תבשיל יבש נחשב כדבר לח שיש בו משום בישול אחר בישול, ולכן אסר לחמם בשר או עופות צלויים, משום שבשעה שמתחממים יוצא מהם המהול ומתחמם, מ"מ כבר כתב מרן בשו"ע להתיר בזה לענין איפנדא, וכמו שיתבאר בבאורים לתשובה הבאה. ואמנם נראה שהמקור לדברי הגר"ז הוא מהרא"ש בפרק כירה סימן י"ז, שכתב שאין לשים בשר מליח בכלי ראשון, שאעפ"י שבשר קשה להתבשל כמבואר בגמ' שם, מ"מ הלחלוחית שבו מתבשלת, מוכח שגם במהול היוצא יש בו משום בישול. ומ"מ נראה דיש לחלק, דהתם מיירי בבשר שלא נתבשל מעולם, שאפילו שאין בישול בבשר יש בישול בלחלוחית שבו, מה שאין כן בנ"ד שכבר מבושל ואין בישול אחר בישול, ומה שיוצא המהול אח"כ ומתחמם הוא כגרמא, שהרי בשעה שהניח ע"ג הכירה הגרופה או בכלי ראשון היה המהול הזה בלוע, והיה דינו כיבש, ומה שאח"כ הפשיר הוא כגרמא. ולכן נראה שיש להתיר להניח דגים וקציצות שאין בהם רוטב מבחור, וכמו שנתבאר.

ועוד נראה שיש להקל בשעת הצורך לשים מאכל עם רוטב, אם בדעתו להוציאו קודם שיגיע הרוטב לשיעור שהיד סולדת בו, דיש לצרף בזה את שיטת רש"י בשבת מ' ע"ב, וכפי שהבין בדבריו הר"ן שם, שמותר להניח דבר שאינו מבושל אם דעתו

וכמבואר בשו"ע סימן שי"ח סעיף ט"ו ובב"י שם, ובטעם הדבר שאסור ליתן דבר שכבר התבשל ע"ג האש יש מחלוקת בראשונים, לדעת הרא"ש (פרק ג' דשבת סימן י') אסור לשים ע"ג האש שמא יחתה, ולדעת הר"ן (מובא שם בב"י) הטעם הוא משום דמיחזי כמבשל. אבל כנגד המדרה מותר ליתן, משום שאין חשש חיתוי ולא מיחזי כמבשל. והנה פלטה ומכסה פח דינם כגרוף וקטום, וכמו שנתבאר לעיל בפרק י"ז בבאורים לתשובה א' ע"ש, ולא שייך בהם שמא יחתה, מכל מקום יש חשש מיחזי כמבשל גם בפלטה ובמכסה פח, כיון שדרך לבשל כך בחול, ויש לחוש לדעת הר"ן, ואין ליתן שם שום מאכל בשבת. אבל במקום שאין תחתיו אש אין דרך לבשל אף ביום חול, ואין זה נראה כמבשל. ולכן מותר לשים מאכל יבש קר ע"ג הפלטה או ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש או גוף חימום, שדינו כמו נגד המדרה שמתר, וכמו שנתבאר לעיל בבאורים לתשובה ט' ע"ש. ואפשר שבפלטה שאין הברל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחתיו גוף חימום, חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר בזה. ועוד נראה, שאפשר שמותר ליתן לחם אף במקום שתחתיו אש, שכיון שבמכסה פח אין חשש אלא משום מיחזי כמבשל, בלחם שדרכו באפיה לא שייך חשש זה. וראה עוד בב"י בסוף סימן רנ"ג במה שכתב על דברי הר"ן לענין נתינת פאנדי"ש על גבי כירה, ובבאה"ל בסימן רנ"ג סעיף ג' ד"ה ויזהר, וצ"ע. וכל זה בדבר יבש, אבל בתבשיל שיש בו רוטב, הרי קי"ל שיש בישול אחר בישול בלח, וכמבואר בשו"ע בסימן שי"ח סעיף ד' ע"ש.

ונראה שאף אם יש בו רק מעט רוטב יש לאסור משום בישול אחר בישול, שאעפ"י שכתוב בב"י בסימן שי"ח בשם רבנו ירוחם תבשיל שיש בו רוב רוטב וכו', ומשמע שאם מיעוטו רוטב מותר, וכן הביא להלכה בכה"ח שם אות ס"ב שרק אם רובו רוטב אסור, נראה שטעות סופר היא בב"י, שהרי בספר רבנו ירוחם לא מחכר הלשון רוב רוטב, אלא שיש בו רוטב, ונראה שנתחלפה המילה בו ברוב, וצריך לגרוס בב"י שיש בו רוטב, וכמ"ש מרן בשו"ע

זכסה
חמש
מוחש
עלות,
זובאת
ו בעלי
זמונה
כל כך
חשיב
זעלות
וא אם
ו כדן
קת אי
זיאות,
ז כדן
הטור
זחיטה
מכאן
גבוהה
ביותר

לחוש
שהיד
ז שנה
בידך,
שאינ
חשיב
ו. הרי
ז חום
זימות,
ז כן,
זחשיב
זם.

מותר
האש,

יד. שא"ל. האם מותר ליתן על הפח שעל גבי האש או על פלטה חשמלית מאכל קר שהרוטב שבו קרוש, ובזמן שיתחמם יפשיר, או שדינו כדבר שיש בו רוטב שאין ליתנו אלא אם כן הוא חם.

תשובה. מותר ליתן בשבת מאכל קרוש על מכסה הפח או על הפלטה במקום שאין תחתיו אש, אף שעל ידי הנחתו על הפלטה מפשיר ונעשה רוטב ומתחמם. וטוב להחמיר שיהא התבשיל רובו יבש ממש ורק מיעוטו קרוש.

טו. שא"ל. האם מותר לקחת אוכל מן הסיר המונח על גבי הפלטה בשבת.

תשובה. אם משאיר את החמין לצורך מצוה, כגון לצורך אורח שיבוא מאוחר יותר, או לצורך ילדים קטנים שעדיין לא אכלו, או לצורך סעודה שלישית, יכול להוציא אוכל מן הסיר אפילו כשהוא עומד על גבי הפלטה, או על מכסה הפח שעל גבי האש, ובלבד שהמאכל נתבשל כל צורכו, אבל בלא זה אין להקל להוציא מן הסיר אפילו אינו כעת על גבי האש, אם דעתו להחזירו.

להוציא קודם שיתבשל, ע"ש, ואע"ג דלא נקטינן כרש"י, דחיישינן שמא ישכח להוציא, וכמבואר בשו"ע בסימן שי"ח סעיף י"ד, מ"מ בניד שיש בו מחלוקת, שהרי לדעת הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות שבת הלכה ח' אין בישול אחר בישול אפילו בדבר לח, (וראה עוד להלן בבאורים לתשובה הבאה בענין זה), יש לצרף בזה שיטת רש"י ולהקל בשעת הצורך.

יד. בשו"ע סימן שי"ח סעיף ט"ז כתב, מותר ליתן אינפאנדא כנגד האש במקום שהיד סולדת בו, ואעפ"י שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח. ונראה בטעם הדבר, משום שיש כאן שתי קולות. א. כיון שכעת הוא יבש, ואין ביבש בישול אחר בישול, ורק אח"כ יהיה לח, אי"כ אף אם זה נחשב בישול בלח, בכ"ז הוי רק גרם בישול, וגרמא אינו אסור אלא רק מדרבנן, כמבואר בשבת ק"כ ע"ב עשיה היא דאסור גרמא שרי, ע"ש. (ואמנם יש מי שרצה לומר שגרם בישול אסור מן התורה אעפ"י שגרמא בכל המלאכות הוא מדרבנן, משום שכל בישול הוא רק בגרמא ואפ"ה אסור, וראה בזה בספר מרכבת המשנה בפרק ט' מהלכות שבת הלכה ד', ע"ש. אך אינו נראה, שמה שהתורה אסרה הוא מעשה הבישול, אף שהבישול עצמו נעשה רק בגרמא, אבל אם גם מעשה הבישול הוא בגרמא אינו אסור מדאורייתא). ב. אפילו אם נחשב שבישול לח, הרי יש מחלוקת ראשונים אם יש בישול אחר בישול בלח, ודעת הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות שבת הלכה ח' שאין בישול אחר בישול גם בלח. (ונראה בביאור דעת הרמב"ם שלא חילק בין לח

ויבש, דהנה הרא"ש חילק בין לח ויבש, וכמובא בכ"י שם, ויסוד חילוקו הוא משום שהיה קשה לו שבשבת קמ"ה ע"ב תנן כל שבא בחמין מער"ש שורין אותו בחמין בשבת, ומשום שאין בישול אחר בישול, וכמו חרנגולא דר"א, ע"ש, וא"כ למה אמרו בשבת ל"ד ע"א שאין טומנין בשבת שמא ירתח, הרי אין בישול אחר בישול, ולכן חילק בין לח ליבש. אבל הרמב"ם שלא גרס בגמ' שמא ירתח, אלא שמא יטמין ברמץ וכמבואר ברמב"ם בפרק ד' מהלכות שבת הלכה ג', לא הוצרך לחלק, וס"ל דכל דבר אמרינן אין בישול אחר בישול. וראה עוד בביאור הגר"א בסימן שי"ח סעיף ט"ו). ומעתה כיון שיש כאן שתי קולות אלו, גרם בישול ובישול אחר בישול, הקל מרן והתיר בזה. וראה עוד בזה במבוא הספר בענף א' אות י"א, ע"ש. ולהאמור דעת מרן להקל במאכל קרוש ככל אופן. אך מ"מ יש מקום לדון שמא לא התיר מרן אלא כמעט רוטב, וכמו שיש אומרים שבמעט רוטב אין בישול אחר בישול, וכפי שנתבאר לעיל בבאורים לתשובה הקודמת, ויש מקום להחמיר שלא להניח אלא דבר שהרוטב הקרוש אינו רובו של התבשיל, אלא מיעוטו בלבד.

טו. בשו"ע בסימן שי"ח סעיף י"ח כתב שאסור להוציא בכף מקדירה שיש בה מאכל שלא נתבשל כל צורכו, ואפילו שאינו עומד על גבי האש, אבל אם נתבשל כל צורכו מותר. וברמ"א שם החמיר אף בנתבשל כל צורכו, וגם בכ"י שם הביא מחמירים בזה, ולכן הכריע ברב פעלים חלק ג' סימן מ"ה להתיר

טז.

תז.

יז.

תח.

כמג

לנהו

במג

ואמ

שיין

שהי

לעני

ששו

שבו

ומש

קדיו

מצנ

צורו

לעיי

לשי

וצ"ו

איטו

טז.

משו

שבו

ואפי

מהל

שמן

ולתו

מתב

היד,

הרד

החו